

PROSVETNI DELAVEC

POGOVOR O VSEBINI IN METODAH DELA

K razpravam o občinskih statutih

Prvi sestanek predsednikov in tajnikov občinskih odborov sindikata delavcev družbenih dejavnosti

11. oktobra so se v Domu sindikatov zbrali predsedniki in tajniki novo ustanovljenih občinskih odborov sindikata delavcev družbenih dejavnosti na pogovor o vsebini in metodah svojega dela. Večji del občinskih sindikalnih svetov je že formalno posebne odbore sindikata delavcev družbenih dejavnosti (v celoti 34), šest pa jih bo predvidoma še ustanovljenih. Na tem posvetu, ki ga je vodil predsednik republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Marijan Jenko, je najprej podal uvodne misli podpredsednik republiškega odbora Geza Cahuk.

Na vseh ustanovnih konferencah občinskih odborov so ugotovljali, da so takšni odbori potrebni in da člani našega sindikata dosti pričakujejo od njih, je dejal tov. Cahuk. Občinski odbori naj bi vzpodbujali reševanje določenih vprašanj, usmerjali delo sindikalnih podružnic in učinkovito reševali skupno problematiko v okviru komune. Doslej seveda še ne morejo biti vidni kakšni posebni rezultati tega dela, saj odbori povsod še niti zaživelj niso.

Večina vprašanj, s katerimi se sindikalne podružnice obračajo na odbore, zadevajo formiranje sredstev za delo njihovih ustanov, delitev dohodka, samoupravljanje in problem nagrajevanja. Zdi se, da pričakujejo rešitve vseh teh problemov le od zunanjih činiteljev in kakor da so same nemočne. Sindikalne podružnice vidijo probleme, a ne vedo,

kako bi se jih lotile. Iz tega se da sklepati, da si z načelnimi smernicami in napotki republiškega odbora niso mogle kaj dosti pomagati in jih niso znale prilagoditi svojim potrebam. Res je, da so naloge, ki jih postavlja program dela republiškega odbora

kos vsem problemom v šolstvu, zdravstvu, kulturi itd. Zato naj pritegnejo sodelavce in porazdelijo delo na komisije.

V razpravi, ki je sledila uvodnim mislim tov. Cahuka, so udeleženci med drugim ugotovljali, da strokovna izobrazba funkcionarjev sindikalnih podružnic in organov upravljanja v delovnih organizacijah družbenih dejavnosti ni na ustrežni višini, da bi bili lahko kos omenjenim zahtevnim nalogam.

Pripombe k nekaterim predlogom oziroma diskusijam je dal tudi predsednik tov. Jenko. Občinski odbori morajo delati v dveh

Z razpravo ter pripombami k občinskim statutom moramo doseči, da bodo imeli šolstvo, prosveta ter kultura v komuni tisto mesto, ki jim pripada, mesto, kakršno imajo gospodarstvo in druge organizacije.

Nekatere komisije za izdelavo statutov pri občinskih skupščinah so že dale v razpravo prvi predosnutki statuta svoje občine. O teh predosnutkih so sedaj po kolektivnih delovnih organizacijah in drugih ustanov, prvenstveno v okviru sindikalnih podružnic, širke in zelo razgibane razprave, ki marsikdaj presegajo sam okvir razprave o predosnutku statuta, ampak preidejo v temeljite razprave o družbeno-ekonomskih in drugih vprašanjih v komuni. Takšne razprave odkrijejo v večini primerov vse tiste stvari, ki jih statuti sploh ne omenjajo, ali pa jih omenjajo zelo površno, čeprav bi jih morali obdelati temeljito, če hočemo, da bomo lahko imenovali statut ustavo občinskega merila, v kateri bodo v celoti deklarirane težnje občanov in usklajeni interesi vseh družbeno-političnih, ekonomskih, kulturno-prosvetnih in drugih činiteljev ter tvorcev te družbeno-politične ter ekonomsko-teritorialne enote. Razprava o statutih mora postati vsaj tako množična in temeljita, kot je bila razprava o novi ustavi, le da bo ta razprava namenjena specifičnim problemom v komuni, ki morajo najti v statutih svojo pravno afirmacijo.

Zelo zgrešeno in z nemajhnimi negativnimi posledicami za v bodoče bi bilo, če bi šle te razprave in predvsem pozitivni rezultati teh razprav mimo prosvetnih in drugih kulturnih delavcev. Razumljivo je, da bodo prosvetne delavce v prvi vrsti zanimala stališča statuta do šolskih, prosvetnih in drugih kulturnih vprašanj v komuni, saj je že ustaljeno mnenje, da bi morali biti v prvi vrsti prav prosvetni delavci tisti, ki bi dajali vsebino in ton vsej tej problematiki. Ne mislim s tem reči, da mora ostala razprava o drugih vprašanjih iti mimo prosvete, nasprotno, čimbolj podrobno bomo seznanjeni z ostalo problematiko, tem bolj konkretne in konstruktivne bodo lahko pripombe glede prej omenjenih vprašanj, saj moramo šolstvo in njemu podobne dejavnosti obravnavati samo v povezavi z ostalimi vprašanji v komuni.

Menim, da je ena izmed osnovnih pripomb in več kot upravičenih zahtev ne samo prosvetnih ter kulturnih delavcev, ampak cele družbene skupnosti, da je v večini dosedanjih primerov občinskih statutov vprašanjem šolstva, prosvete in kulture posvečeno daleč premalo pozornosti in da morajo prav te ustanove najti v statutih enakovredno mesto, kot ga imajo v družbenem življenju, to se pravi enakovredno mesto, kot ga imajo gospodarske in druge organizacije. Čas, ko so te ustanove tretirali kot manj pomembne, je menda minil, družba jim je priznala enakovredno mesto in to se mora deklarirati tudi v samih statutih. Če navedem za primer, da je v nekem predosnutku statuta, ki ima kakih 130 členov, posvečeno šolstvu, prosveti, kulturi ter športu in telesni vzgoji komaj eno tretjino člena, menim, da je trditve o zapostavljanju teh ustanov v nekaterih predosnutkih statutov več kot utemeljena.

Solskim ter kulturno-prosvetnim ustanovam je treba dati v statutu tisto mesto v družbi, ki jim dejansko pripada. V celoti predosnutkov položaj teh ustanov v komuni sploh ni omejen, ali pa je omejen le bežno, čeprav pomenijo oziroma bi morale pomeniti le-te enakovredne činitele v razvoju komune, kot ga imajo druge organizacije. Mislim, da mora statut jasno opredeliti, da se te institucije obravnavajo enako kot gospodarske in druge organizacije tako v pogledu njihovega nadaljnega razvoja kot v pogledu njihovega materialnega položaja in osebnih priležnosti delavcev, ki so v teh ustanovah zaposleni.

Ko govorijo statuti o občinskih sredstvih, naj bo jasno opredeljeno, kako se ta sredstva formirajo, in še posebej, kako in pod kakšnimi pogoji in merilih se ta sredstva delijo med korist-

nike občinskega proračuna. Vprašanje delitve občinskih sredstev v občinskih statutih je tako pomembno zato, ker je ravno od tega odvisen nadaljnji materialni položaj ustanov družbene dejavnosti. Statut mora vsaj v določeni meri nakazati, ali so posamezni koristniki občinskega proračuna udeleženi pri delitvi sredstev z določeno kvoto, ki se z leti enakomerno veča, ali participirajo z določenim stalnim procentom, ali pa je to določeno z nekimi drugimi merili. Ravno iz poglavja o delitvi občinskih sredstev se mora jasno videti, da je koristnikom občinskega proračuna omogočen nenehen razvoj, da se v skladu z večanjem gospodarske osnove komune veča materialna osnova tudi tem ustanovam. V nekaterih statutih je v zvezi s šolstvom, kulturo ter prosveto omenjeno, da občina ustanavlja te in druge vrste šol, kulturne in celo znanstvene ustanove, nikjer pa ni omenjeno, ali pa se omenja zelo formalno, da tudi materialno podpira njihovo nemoteno delovanje.

Samo vprašanje finansiranja teh ustanov bi moralo v statutih prav tako najti svoje odgovarjajoče mesto. Ta vprašanja naj bi bila konkretno obdelana, kako bo izvršeno to ali ono, ne pa izraženo v obliki visoko donečih fraz, kot so: občina podpira, pomaga pri... skrbi za... itd. Takšna zagotovila donijo sicer precej vzpodbudno, vendar se dosti dlje od vzpodbude navadno ne pride, le s to pa je delo zelo siromašno. Seveda pa bi morali statuti na drugi strani prav tako jasno opredeliti, katere so bistvene naloge teh ustanov, katerih ustanovitelj je občina in katerim zagotavlja iz svojih sredstev materialno bazo. Statut mora biti namreč tisti, ki z zakonskim predpisom vključuje te ustanove v tok družbenih dogajanj v komuni, ki jim opredeli potrebno mesto in naloge v družbi. Morda bi tudi ne bilo napak, če bi statuti vsaj do neke mere navajali sam perspektivni razvoj teh ustanov; paudarjam, samo v osnovnih črtah, zakaj podrobno bomo morali predvideti perspektivni programi razvoja posamezne komune.

Nekateri predosnutki občinskih statutov govorijo v tistih skopih stavkih o šolstvu ter kulturi, da skrbi občina za šolanje in razvijanje kadrov, da skrbi za dober učnovzgojni kader itd., nikjer pa ni govora, kako in v kakšni meri skrbi za to. Menim, da bi moralo štipendiranje ter skrb za nadaljnje strokovno izpopolnjevanje kadrov tudi najti svoje mesto v občinskem statutu in to vsaj toliko časa — verjetno bo za to potrebno še precej let — dokler ne bodo imele posamezne

ustanove tolikšne materialne osnove, da bodo lahko same uzakonile ta vprašanja v svojih internih statutih.

V nekaterih predosnutkih statutov je vprašanje gospodarjenja v komuni, vprašanjem družbenega upravljanja ter samoupravljanja posvečeno vse pre malo pozornosti. Vprašanja gospodarstva, vprašanja, od katerega je odvisen v celoti materialni položaj občanov, mora dati statut vidno mesto in ne more smatrati tega kot nekaj, kar je samo po sebi razumljivo in že v celoti dovršeno. Tudi problem gospodarjenja v negospodarskih organizacijah, šolah, kulturnih ustanovah in drugod, ne more mimo statuta, čeprav ne moremo pričakovati, da bi bilo to obdelano v statutih do vseh podrobnosti, ker bodo te stvari morale urediti posamezne ustanove samo s svojimi internimi statuti.

Solske, kulturno-prosvetne, zdravstvene ter druge ustanove imajo zaradi svoje specifične vloge v družbi poleg organov samoupravljanja tudi organe družbenega upravljanja. Ker družba je in mora biti močno zainteresirana za pravilno delo, razvoj in funkcioniranje teh ustanov, bi morala zlasti vprašanja družbenega upravljanja najti v statutih odgovarjajoče mesto, samo samoupravljanje pa bi bilo prav tako potrebno s statutom uzakoniti. Ne moremo in ne smemo se namreč zadovoljiti, da bi bili organi družbenega upravljanja ter samoupravljanja še vnaprej tretirani le kot visoka oblika našega družbenega razvoja, temveč jim je treba z lokalnimi in internimi zakonitimi predpisi točno opredeliti in jasno formulirati njihove pristojnosti, pravice in dolžnosti. Če že na eni strani odločno in, menim, da tudi upravičeno, zahtevamo, da morajo ustanove družbenih služb najti v občinskih statutih zadostno jamstvo za svoj nenehni razvoj, moramo prav tako zagotoviti zadostni vpliv družbenih sil na sam razvoj ter delo teh ustanov.

Takšna in podobna razmišljanja ter mnenja ob sprejemu občinskih statutov, se mi zdi, so nujno potrebna. Prav gotovo bi bilo napačno, če bi skozi prizmo občinskih statutov videli samo tisti del spektra, ki govori o materialni osnovi šolstva, prosvete in kulture. Ne, pri sprejemu statutov moramo težiti za tem, da bodo te ustanove našle v družbenem življenju komune ustrezajoče mesto, da se bodo te ustanove pravilno vključile v celotni tok družbenega dogajanja v komuni, da bodo s svojim delom pozitivno vplivale na njeno rast in razvoj — s tem pa bodo v celoti opravičile svojo zahtevo po materialni osnovi. V. P.

RADO PETERNEL

Najteže je pisati besede shovesa dragemu, plemenitemu človeku, ki je odšel od nas nepričakovano in prezgodaj.

Vsi smo ga poznali in klicali z njegovim partizanskim imenom, s katerim je prehodil med narodnoosvobodilno vojno in po osvoboditvi lep kos poti naprednega in borbenega prosvetnega delavca.

Tovariš Peternel Franc-Rado se je rodil 2. XI. 1910 v Ljubljani in diplomiral na filozofski fakulteti l. 1935. Po enoletnem čakanju na službo je, kakor mnogi profesorji, tudi on začel svojo šolsko-pedagoško pot v Črni gori l. 1936.

Sele po štirih letih je dobil namestitev v celjski gimnaziji, kjer ga je zajela vojna. Kot napredno usmerjen prosvetni delavec je po okupaciji ostal brez zaposlitve, toda že v marcu 1942 se je vključil v NOB. Po osvoboditvi je deloval vsa leta v šolski službi: na predsedstvu vlade LRS, kot načelnik v ministrstvu za prosveto, kot predsednik sveta in načelnik tajništva za šolstvo v MLO Ljubljana, nato je bil svetovalec za probleme šolstva, prosvete in kulture v Izvršnem svetu LS LR Slovenije, zadnja tri leta pa pomočnik generalnega sekretarja ljubljanske univerze in dve leti tudi predsednik sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS.

Na vseh delovnih mestih je ostal zvest svojemu osnovnemu načelu: služiti svojemu ljudstvu ter po svojih močeh in sposobnostih prispevati k napredku šolstva v Sloveniji in posebej v Ljubljani. Drugo osnovno načelo, ki ga je karakteriziralo pa je bilo v spoštovanju in ljubezni do sočloveka, do slehernega celovnega človeka. Prav zaradi tega je veljal med tovariši prosvetnim delavcem za plemenitega in dobrega človeka, to pa je največje in najlepše priznanje, ki ga lahko že v življenju doživi človek.

In zaradi tega je nam vsem, ki smo z njim delali, ga poznali in ga imeli radi, toliko teže ob njegovi prezgodnji smrti.

Letne konference sindikalnih podružnic

Sindikalne podružnice v družbenih službah imajo nalogo, da opravijo letne konference — občne zbornice. Kot v ostalih družbenih službah, morajo tudi sindikalne podružnice prosvetnih delavcev organizirati, kot vsako leto doslej, letne konference-občne zbornice, na katerih bodo kritično pregledali svoje dosedanje delo in uspehe ali neuspehe v preteklem letu in si postavili nove naloge za prihodnje obdobje. Z združitvijo sindikata delavcev vseh družbenih služb smo sprejeli tudi novi statut našega sindikata, v katerem je določeno, da bodo konference sindikalnih podružnic — občni zbori vsako drugo leto, to se pravi, da bomo na letošnjih občnih zborskih volili vodstva sindikalnih podružnic za prihodnji dve leti.

Glede na naloge, ki so pred nami, moramo v vodstvo sindikalnih podružnic izbirati najboljše kadre. Če dosedanje izkušnje še nam pokazale, da so tisti kolektivi, v katerih so imeli dober izvršni odbor podružnice, veliko več naredili kakor pa tam, kjer so v vodstvo sindikalne podružnice volili tiste člane, ki nimajo nekih posebnih zadolžitvev, ne glede na njihove osebne kvalitete. Odločno moramo prekiniti s slabo prakso nekaterih podružnic oziroma vodstev teh podružnic, da se sestajajo in delajo samo po navodilih upravitelja ali nekakega foruma, in sprejeti aktivno vlogo sindikata v našem družbenem življenju. Vodstvo sindikalne podružnice mora biti samostojno politično telo v delovni organizaciji, ki z lastno iniciativno in na lastno pobudo rešuje probleme in naloge v svoji delovni organizaciji.

Občni zbori morajo jasno postaviti naloge in program dela za prihodnje obdobje. Iz splošnih problemov in nalog, ki so pred delovnimi organizacijami v družbenih dejavnostih glede na njihovo družbeno in ekonomsko osamosvajanje, je treba izluščiti tiste probleme in naloge, ki so za določeno delovno organizacijo najbolj aktualne. Občni zbori sindikata morajo nakazati jasno smer razvoja družbenega osamosvajanja. S tem bodo dali že osnovne elemente za izdelavo statuta delovne organizacije. Na pravo mesto je treba postaviti vlogo in mesto samoupravnega organa — kolektiva, njegovih pravic in dolžnosti v splošnem in materialnem pogledu. Skratka, letošnji občni zbori naj bodo prelomnica v sindikalnem življenju in delu.

Občni zbori morajo biti za vključen najpoznejše do srede decembra letos.

Razstavo »Razvoj ljudske oblasti v Sloveniji« so odprli v ljubljanski Moderni galeriji ob 20-letnici zbornice odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Doslej si je to razstavo ogledalo že tudi precej solske mladine — čas za obiske je določen vsak dan od 10. do 18. ure

našega sindikata, zelo zahtevne in odgovorne. Lahko rečemo, da smo šele na začetku tistega, kar se v gospodarskih organizacijah izvaja že celo desetletje.

Poglavitna naloga, ki je zdaj pred nami, je priprava statutov delovnih organizacij družbenih dejavnosti. Republiški odbor pripravlja gradivo za izdelavo statutov v ustanovah družbenih dejavnosti, kar pa ne bo nikakršen recept za izdelavo statuta, temveč le nakazana načelna stališča in pa problemi, katere morajo statuti obravnavati.

Občinski odbori bodo morali pazljivo proučiti tudi statute občinskih ljudskih odborov, v katerih mora priti do izraza vloga in mesto družbenih služb, program in naloge, financiranje ipd. Posebno pozornost naj posvetijo občinski odbori načinu, kako se formira dohodek oziroma skladi vzgojno izobraževalnih, zdravstvenih in kulturnih dejavnosti ter državne uprave. Gradivo, ki ga bodo prejeli na republiškem plenumu meseca novembra, naj skrbno proučijo in na svojem območju praktično izvajajo. Ena izmed važnih nalog občinskih odborov je tudi proučevanje gradiva o formiranju dohodka, samoupravljanju in nagrajevanju v državni upravi.

Reševanje tako obsežnih in raznolikih nalog zahteva od občinskih odborov pravo metodo dela. Po svojem sestavu ti odbori niso tako močni, da bi mogli biti

smereh, je dejal. Predvsem si morajo prizadevati, da mobilizirajo člane sindikalnih podružnic za reševanje notranjih vprašanj delovne organizacije, kot so sistem delitve dohodka, organizacija in samoupravljanje ipd. To so zahtevne naloge, ki res potrebujejo razgledanih ljudi. Občinski odbori pa morajo tudi pridobiti občinske funkcionarje za to, da bodo začeli na družbene dejavnosti gledati drugače, z drugega zornega kota — kot bo najbolj koristno za vse družbeno življenje v komuni. V ta namen pa morajo občinski odbori dobro zastaviti prvi korak: čimprej izdelati in sprejeti program dela ter ga izvajati s pomočjo občinskega sindikalnega sveta in strokovnih sodelavcev. V programu naj bodo posebej podčrtane naloge prvenstvene važnosti, kakor tudi tiste, ki jih bodo odbori lahko sami rešili oziroma jim bo potrebna pomoč republiškega odbora. Republiškem odboru naj občinski odbori pošiljajo občasna poročila o svojem delu.

Tov. Jenko je še enkrat opozoril, da morajo delovne organizacije takoj začeti z izdelavo statutov, čeprav morda nekatere stvari v zvezi s tem niso še povsem jasne. Delo na statutih bo prisililo delovne organizacije, da se bodo ob posameznih vprašanjih njih člani med seboj posvetovali in nazadnje zavzeli določeno stališče. Rok za sestavo statutov je 6. april 1964. dh

KMETIJSTVU SO POTREBNI DOBRI STROKOVNJAKI

Javna razprava o kmetijskih tehniških šolah je nakazala potrebo po temeljiti reformi

V vrsti javnih razprav o tehniških in njim ustreznih strokovnih šolah je bilo pred dnevi tudi republiško posvetovanje predstavnikov kmetijskih, veterinarske in gozdarske šole. Zivahna razprava je dala vso podporo objavljenim tezam sekretariata za šolstvo SRS glede teh šol; še več — med predlogi je bila postavljena zahteva tudi po nekaterih strožjih merilih, kot jih razberemo iz te, za uspešnejše delo teh šol.

Znano je, da 80% absolventov naših srednjih strokovnih šol ne išče zaposlitve v gospodarstvu in javnih službah, temveč študira naprej na visokih šolah. V tem je tudi vzrok stanja, ki ga ugotavljamo že nekaj let: da pride pri nas en tehnik na dva inženirja, medtem ko je to razmerje v razvitejših državah povsem nasprotno — na enega inženirja pride kar 4—5 tehnikov. Pri tem pa se nam dan za dnem bolj zahtevno kaže potrebo prav po srednjem strokovnem kadru. Sedemletni plan gospodarskega razvoja SRS nakazuje obsežne spremembe v naši kmetijski proizvodnji, kar bo zahtevalo predvsem dober tehnični kader v kmetijstvu, tak kader, ki bo ustrezal zahtevam moderne proizvodnje. Prav to vprašanje — primerne strokovne kadra za razvijajočo se kmetijsko proizvodnjo — pa mora rešiti javna razprava o postavljenem konceptu za reformo naših »tehniških in njim ustreznih strokovnih šol«.

Udeleženci posvetovanja so se v glavnem strinjali glede lika sedanjega kmetijskega tehnika v tem, da dajejo današnje kmetijske šole (v Mariboru, v Rakičanih in v Novem mestu), veterinarska šola v Ljubljani in gozdarska šola v Postojni) razen občutno pomanjkljivega znanja v strokovnih predmetih, kot so matematika, kemija ipd., svojim gojencem tudi premalo splošne izobrazbe, kar jih kasneje ovira za vsestranski napredek v njihovi stroki. Pri tem so nekateri predlagali, naj bi — glede na to, da na te šole ne gredo najboljši učenci, ker pač ti poklici »ne vlečejo« — podaljšali študij na pet let, s tem, da bi v prvem letniku v glavnem le utrjevali učno snov iz osnovne šole. Specializacija pa naj bi izvedli v višjih letnikih ali pa celo šele na samem delovnem mestu, saj mlad človek ne ve vselej, kam ga bo zanesla pot službovanja.

POTREBNI LASTNI OBJEKTI ZA PRAKSO

Nadaljnja velika pomanjkljivost teh šol je slaba povezava z gospodarstvom. Šepa tako imenovana praksa. Predstavniki vseh vrst kmetijskih šol so se strinjali v tem, da so lastni šolski objekti za prakso nujno potrebni, če naj šole usposobijo mladega človeka za njegov prihodnji poklic v

Šolska televizija

Opozorjamo šolska vodstva, da organizirajo ogled naslednjih šolskih televizijskih oddaj: 28. oktobra: Lončarstvo. 11. novembra: Izlet v ledeno dobo. 18. novembra: Ljubljansko barje.

Prosimo vas, da pošljete pismene vtise učiteljev in učencev redakciji šolske televizije RTV Ljubljana, Tavčarjeva ulica.

V naslednji številki Prosvetnega delavca berite naš podroben program!

čisto konkretni družbeni situaciji. Zahteva po takem objektu naj bi bila — tako so predlagali — celo pogoj za verifikacijo teh šol! Zavezali so se tudi za to, da bi uvedli počitniško prakso že v prvem letniku (kot je to primer na kmetijskem posestvu v Rakičanih), kajti »mladim ljudem je treba vzgojiti pravi odnos do dela, treba jih je navaditi fizično delati, da se ne bodo kasneje, ko bo to zahtevala sama narava tega poklica, sramovali opravljati bolj surova opravila. Toda praksa naj bi bila kontrolirana, če naj bo uspešna, za to pa so potrebna seveda precejšnja denarna sredstva...»

Pomembno vprašanje, ki so se ga dotaknili udeleženci posveta o kmetijskih šolah, je potreba po sposobnem učnem kadru, ki ne bi bil le dobro praktično podkovan v svojem poklicu, temveč

naj bi imel tudi vse potrebne prijeme dobrega pedagoga. Padel je predlog, naj bi na vseh fakultetah uvedli fakultativno skupino pedagoških predmetov za tiste slušatelje, ki bodo šli poučevati na kakršno koli šolo. (O tem predlogu že razpravljajo naši najvišji šolski organi.)

Razprava je dalje tekla še o pomenu strokovnega izpita na teh šolah (vprašanje, ki ga bo potrebno posebej obravnavati); o razmerju med poklicnimi in tehničnimi ter visokimi šolami; o nivoju znanja osnovne šole — kritiko o vedno slabšem znanju učencev, ki pridejo z osemletk v strokovne šole, bo potrebno analitično dokazati in vsestransko dokumentirati, te naloge so se že lotili nekateri zavodi za prosvetno pedagoško službo). Osnovna šola naj bi imela vso pravico in tudi nalogo odločati o tem, kateri

učenci so sposobni nadaljevati študij na višjih šolah — v tesni povezavi s poklicnimi svetovalnicami; manj nadarjeni naj bi se raje orientirali k manj zahtevnim, toda nam prav hudo potrebnim in koristnim poklicem, kot so razni obrtniški in podobni.

Tudi posvet o kmetijskih šolah je pokazal na zahtevo, da bo morala sama proizvodnja aktivneje kot doslej posesti v rešitev vprašanja potrebnega strokovnega kadra. Najti bo potrebno skupen interes gospodarskih organizacij, prosvetnih organov, šol in oblasti — ali bolje te interese bo treba povezati; na osnovi tega bomo lahko izdelali tako obliko izobrazbe, ki ne bo zahtevala nenehnih izprememb in dopolnitev, pa tudi financiranje šolskih ustanov ne bo naletelo na take težave, kot se to zdaj včasih dogaja. **dh**

Defektologi Gorenjske, zbrani na prvem letošnjem sestanku v Kamni gorici

Kranj ima »potujočo« posebno šolo

V začetku oktobra je bil prvi sestanek defektologov Gorenjske v novem šolskem letu. Sestanka, ki je bil v vzgojni ustanovi v Kamni gorici, se je udeležil tudi republiški svetovalec za posebne šole Milan Budič. Udeleženci so najprej prisostvovali učni uri tehnične vzgoje, pri kateri so gojenci šestega in sedmega razreda po načrtu izdelovali vodno turbino. Delo — posebno ročno obdelavo lesa — so opravljali zelo sprotno.

Po nastopu so defektologi razpravljali o problematiki tehnične vzgoje v posebnih šolah in o profesionalnem usposabljanju.

Tehnična vzgoja na posebnih šolah je še vedno pomanjkljiva, in sicer predvsem zato, ker ni dovolj prostorov in kadrov. Tudi problem zaposlovanja mentalno prizadete mladine, ki se pojavlja po končanem obveznem šolanju, še ni rešen povsod. Nekateri

Clane sindikata obveščamo, da je internat prosvetnih delavcev v Ljubljani, Poljanska cesta 28, v likvidaciji in da ne sprejema več gostov.

šole — kranjska, vzgojni zavod v Kamni gorici in škofjeloška posebna šola — so se sicer že povezale s podjetji, ki so tudi vključila njihove učence v proizvodnjo.

Poročila upraviteljev posebnih šol so pokazala, da so letos — v primerjavi s preteklim letom — dosegli na vseh šolah precejšen napredek. Tako je npr. kranjska šola povečala prostore in odprla sedmi razred, škofjeloška pa je iz dvoodelne prešla v troodelno. Stevilo mentalno prizadetih učencev iz leta v leto raste — še vedno pa ni rešeno vprašanje pomanjkanja učnih prostorov. To velja še posebno za šoli na Jesenicah in v Trzinu, ki imata svoje prostore v isti stavbi kot osnovna šola. Za zdaj je število kadra zadovoljivo — sicer pa kažejo podatki, da bo v nekaj letih dovolj kadra tudi za tovrstne šole.

Upraviteljica posebne šole iz Kranja je seznanila udeležence tega sestanka z novo obliko dela pri pouku mentalno prizadetih. Kranjska posebna osnovna šola je imela od 1. do 19. septembra pouk v Novem gradu. Otroci so

imeli pod vodstvom učiteljev normalen pouk, udeleževali pa so se tudi v raznih krožkih. Uspehi, ki so jih dosegli, so bili prav zadovoljivi. Sedaj nameravajo »preseliti« šolo za nekaj dni v Bohinjsko Bistrico. Tako bodo otroci spoznali v kratkem nov kraj in okolico. Takšen način dela terja seveda od pedagogov precejšnje napore, saj morajo prilagoditi učni načrt povsem novim razmeram.

Ce bodo posebne šole pravočasno priskrbele finančna sredstva, bo lahko kranjska pedagoška služba organizirala podobno šolo (na prostem) za vse učence posebnih šol na Gorenjskem.

Tovariš Budič je predlagal, naj poskusijo defektologi v svoji občini ustanoviti komisijo za posebno šolo, ki bi lahko pomagala šolskemu vodstvu. Za svoje delo naj bi zainteresirali tudi komunio in politične forume. Samouprava v posebnih šolah se še vedno prepočasno uveljavlja.

Na tem sestanek so sklenili, da bodo pripravili gradivo za izdajo beril od prvega do sedmega razreda, drugo leto pa bodo začeli sestavljati še računico za posebno šolo.

Vlado Rozman

Obisk sovjetskih prosvetnih delavcev

7. oktobra je prišla v Jugoslavijo delegacija prosvetnih delavcev iz Sovjetske zveze. Na povabilo Centralnega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije so se gostje želeli seznaniti s problematiko šolstva pri nas. Delegacija je vodila Anisimova Klavdija Mihajlovna, sekretar centralnega komiteja sindikata prosvetnih delavcev ZSSR, z njo pa so bili še: Cvetkov Viktor Vasiljevič, direktor kijevske univerze, Solovjov Ivan Matvejevič, direktor srednje šole v leningradski oblasti, in Medvedeva Galina Ivanovna, referent za mednarodne zveze centralnega komiteja Profsojuz.

V času od 14.—16. oktobra se je delegacija mudila v Sloveniji. Obiskala je Zavod za napredek šolstva, osnovno šolo Lucijana Seljaka v Kranju in filozofsko fakulteto v Ljubljani. S predstavniki teh zavodov in ustanov so se pogovarjali o reformnih vprašanjih našega šolstva, o strokovnem usposabljanju kadrov, o sindikalnem delu na šoli in drugo.

Pospešiti akcijo za kategorizacijo prizadetih otrok

V Ljubljani je bilo pred nedavnim posvetovanjem, na katerem so ugotavljali stanje kategorizacije in evidence otrok z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, razpravljali pa so tudi o problemih, ki ovirajo usepešno realizacijo šolanja in usposabljanja teh otrok za življenje.

Posvetovanja so se udeležili predsedniki komisij za kategorizacijo otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju in predsedniki invalidskih komisij pri zavodih za socialno zavarovanje, socialni delavci in invalidski referenti pri zavodih za socialno zavarovanje.

Podatki kažejo, da je bilo doslej kategoriziranih le 3914 otrok, medtem ko jih je prijavljenih za kategorizacijo okoli 10 tisoč. Strokovnjaki predvidevajo, da je v naši republici še štirikrat toliko otrok z motnjami.

Udeleženci posvetovanja so poudarili, da se pristojni druž-

beni organi niso dovolj zavzeli za to akcijo, ugotovili pa so še vrsto drugih organizacijskih pomanjkljivosti, ki ovirajo načrtno kategorizacijo, kot n. pr., da so starši pomanjkljivo seznanjeni z namenom te kategorizacije, da bi morali usposobiti in pritegniti več zdravstvenih in pedagoških delavcev za odkrivanje in prijavljanje otrok z motnjami v duševnem in telesnem razvoju pristojnim zdravstvenim organom itd.

Na osnovi splošnega zakona o šolstvu so že pred tremi leti izdelali pravilnik o kategorizaciji in evidenci otrok z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Leta predvideva med drugim, da smejo posebne šole in zavodi sprejemati razvojno motene otroke šole, ko so kategorizirani in vpisani v evidenco. Prav zato bo treba pospešiti to akcijo, ki je obsežna in strokovno zahtevna.

M. K.

V spomin Pavla Flereta

V imenu Zveze pedagoških društev SR Slovenije se poslavljamo od dolgoletnega člana, dolgoletnega urednika Popotnika in predsednika nadzornega odbora naše Zveze.

Govoriti ob grobu slovenskega kulturnega delavca in še posebej prosvetnega, je tvegano, ker slovo ne more biti razprava, je vse preveč intimno.

Flere je umrl, so mi rekli prijatelji. Imel je 80 let.

80 let ni premalo in ni preveč. Za tovariša Flereta jih je bilo mnogo premalo. Ni končal tega, kar je želel in po čemer je stremel, kakor tudi mi tega nikoli ne bomo.

Do zadnjega je pripravil Zbornik svojih del, ki mu je nadel naslov »Paberki s pota petinosemdesetih let« (Zapiski o pouku in vzgoji v šoli.)

Biografija čaka težka in odgovorna naloga, čeprav mu je umrlj zapustil precizne biografske podatke:

Rojstni podatki — Službovanje — Književna dela: originalna in prevodi — Biografsko delo — Šolsko politično in pedagoško delo — Didaktično in šolsko organizacijsko delo — Reforma šolstva itd.

Kako hitro je opravljeno delo 80 let, če naštevamo samo poglavja.

Samo bežen pogled kazala pripravljene Zbornika pa nam pove, da ga ni bilo leta tam od 1912 pa vse do danes z izjemo med II. vojno, da ne bi brali Fleretovega imena pod množico (več sto) člankov in književnih del.

Delo Pavla Flereta pomeni doberšen del zgodovine slovenskega šolstva, njegova osebna zgodovina pa je zgodovina mnogih naših učiteljev.

Osebnost pa me nanj veže nekaj toplih spominov:

Leta 1933 sem ga kot predstavnika 600 brezposelnih slovenskih učiteljev obiskal v Beogradu, kjer je bil šef bužetskega oddelka ministrstva za prosveto.

Rekel mi je: »Da ste postavili geslo »borba za kruh«, je pravilno, pomagaj pa vam bom, ker sem prepričan, da je vaše geslo »borba za učiteljski poklic«.

Po letu 1950 je kot predsednik nadzornega odbora Zveze pedagoških društev Slovenije pregledal našo finančno poslovanje in dejal: »Bilanca je točna, točni so tudi vsi podatki, vendar pa bi moral biti suficit z ozirom na velike naloge, ki jih ima Zveza pedagoških društev, mnogo večji.«

Pred nekaj meseci letos sem ga spremljal v Slovenskem šolskem muzeju po parketu do razstavnega prostora. Njegove besede: »Slovenskim učiteljem je sicer mnogokrat spodsnilo, obdržali smo se pa tudi v najtežjih prilikah. Danes smo srečni, ker lahko hodimo z dvignjeno glavo.«

Svoje spomine, dragi tovariš Flere, zaključujem s Tvojimi lastnimi besedami, ki še niso bile objavljene in jih berem iz Tvojega ropokisa. Natipkal si jih pred petimi leti, ko Ti je bilo šele petinsedemdeset let:

»Prijatelji so mi že večkrat priporočili, naj napišem spomine o svojem delu, češ da bi le-ti utegnili zanimati znanca, in jim koristiti pri njihovem delu.

Zdi pa se mi, da je pisanje spominov kar nekaj nekrolog, ki ga moraš pisati po devizi: »Nil nisi bene!«

Sicer pa: počemu pisati spomine, ko je vse spomin v mojem delu, kakor sem ga že večkrat za-

pisal; o delu pri stremljenju za napredek, pri spoznanju dobrin napredku, v delu pri preizkušnji, tudi spodsrljajih in njih popravljanju.«

Mislil, da Ti bo prav, če Ti v slovo citiram še besede iz Tvoje mladosti, objavljene v Popotniku leta 1913 — tik pred prvo svetovno vihor:

»Vzgamajo za bodočnost ljudskega pokolenja, zato mora naše vzgojno delo stati na višini obdobja, kakor ga narekujejo napredek in potrebe.«

V imenu Zveze pedagoških društev Slovenije Ti ne morem

nučiti v zahvalo ničesar drugega kakor pest zemlje — toda naše slovenske zemlje.

Rodila Te je in spet si njen. Sam si analogno napisal v predgovoru svojega Zbornika: »V spomin na mojo mater, ki me je iz mladega učila spoznavati namen dela in njegov pomen.«

Cast Tvojemu spominu, mi pa gremo dalje svojo pot.

Mlade, v svobodi rojene učiteljske generacije že sedaj prevzemajo Tvoje in naše delo. Mirno spi, kajti te mlade ljudi je rodila revolucija v boju za svobodo slehernega našega in drugega delovnega človeka.

Janez Tomšič

Ustvarjalni odnos do dela naj bo osnova družbene vzgoje mladine

V počastitev 20. obletnice I. kongresa Zveze slovenske mladine, ki je bil od 10. do 12. oktobra 1943 v Kočevski Reki, je bila pred kratkim svetovna je bila pred mladino Slovenije, ki jo je vodila prva predsednica ZSM inž. Vilma Bebler-Pirkovičeva. V počastitev tega jubileja so v ljubljanskem muzeju narodne revolucije odprli razstavo »Mladina v borbi«, CK ZMS pa je izdal brošuro »Oris mladinskega gibanja od 1941 do 1943«.

Predsednik CK ZMS Tone Florjančič je v svojem govoru na svetovni seji orisal mladinsko gibanje od njegovih začetkov v 1911. letu, pa vse do osvoboditve. Posebej je poudaril pomen I. kongresa ZSM za ves nadaljnji razvoj mladinskega gibanja v Sloveniji. T. Florjančič je govoril o povojnem času, ko je stopila mladina na pot epohalne izgradnje socialističnih, demokratičnih odnosov — o njenih delovnih akcijah in o drugem.

Ustvarjalni odnos do dela naj bo osnova družbene vzgoje mladine. Doseči ga bo mogoče le z mobilizacijo mladih za izpolnjevanje družbenih nalog že v njihovi zgodnji mladosti z neposrednim povezovanjem odgovornosti z delom v družbenih organizacijah in organih družbenega upravljanja. Abstraktno podajanje oziroma seznanjanje z družbenimi moralnimi normami ne vpliva dovolj na formiranje zavesti mladih. Le vzgoja, naslonjena na odgovornost in delo v družbi, lahko usposablja mladino za to delodijaško samoupravo meramo v prihodnje še bolj poglobljati — postati mora dejanska vzgojni princip, za mladega človeka mora pomeniti šolo samoupravljanja in pripravo na reševanje še težjih, še zahtevnejših vprašanj, je dejal T. Florjančič. **M. K.**

Prosvetni delavci iz Škofje Loke so se na svoji ekskurziji po Dolenski ustavili tudi v Kostanjevici na Krki in si ogledali Formo vivo

POMEN IN VSEBINA STATUTA V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Statut je enoten in vsem delovnim organizacijam skupen izraz za njihov temeljni in seveda najvažnejši samoupravni akt. Pomem ni nov v naši praksi. Šolski zavodi so poznali izraz »pravila«, ki je bil značilen za vse tako imenovane »finančno samostojne zavode«, sprva pa tudi za gospodarske organizacije.

Po vsebini bi moral biti statut skrben splet rešitev in ureditev, kakršno spozna kolektiv, delovna organizacija za najboljše, jih sprejme po posebnem postopku ter jih v praksi uveljavlja tako, da postanejo sprejemljive in hkrati obvezne norme za vse člane kolektiva. Zato je razumljivo, da izdelava in sprejemanje statuta ni formalno opravilo, saj mora le-ta poleg rešitve organizacijskih, materialnih in družbeno-političnih ter drugih vprašanih jamčiti tudi za zakonitost življenja in dela kolektiva in biti konkretna in nesporna podlaga za vse druge samoupravne akte. Če hočemo, da bo statut zakonit, moramo zadostiti trem osnovnim pogojem:

- a) sleherni delovni človek v kolektivu mora imeti pravico in dolžnost storiti vse, da postane statut realnost;
- b) da je sprejet po zakoniti poti;
- c) ne sme biti v nasprotju z veljavnimi pravnimi predpisi.

Načelo, da je statut najvažnejši in temeljni samoupravni akt, da opredeljuje družbeni pomen dejavnosti delovne organizacije, njeno organizacijsko strukturo, določa in opredeljuje organe upravljanja z vsemi njihovimi poveljnimi pristojnostmi, krepi dejstvo, da je treba iskati vsebino statuta iz žive prakse, v temeljni delovni skupnosti. Da pa bo temu res tako, mora delovna organizacija s svojo notranjo urejenostjo omogočati, da se krepi status delovnega človeka in predvsem večja in vzpodbuja njegov odnos do dela, da kolektiv kot skupnost čim bolj izpolnjuje od družbe sprejete naloge. To drugo načelo lahko smatramo kot osnovno vodilo pri opredeljevanju vsebine statuta, pri določanju njegovega obsega, pri urejanju družbeno-ekonomskega položaja delovnega človeka v statutu ter pri določanju vloge in položaja delovne organizacije v širši družbeni skupnosti.

V statutu nastopa tudi za šole nov pojem »delovna organizacija«. Ustavni zakon iz leta 1953 je zagotovil delovnemu človeku v vzgojno-izobraževalnih zavodih pravico do samoupravljanja. Šole so prerasle okvir državne institucije in so se spriče večanja samoupravnih pravic vedno bolj izenačevale z gospodarskimi organizacijami. Zato pa je bilo to izenačevanje bolj formalno, kajti jamstvo vsakemu plodnemu samoupravljanju je soliden materialni temelj. Tega pa šole zaradi togih proračunskih vezí niso imele. Smisel in duh nove ustave odpira povsem nov družbeno-ekonomski položaj delovnega človeka tudi v šolskih zavodih. Vse organizacije, ki se formirajo na podlagi samoupravljanja, so delovne organizacije.

Toliko o pomenu statuta. Vsebinsko statuta bi razdelili na nekaj osnovnih poglavij:

1. uvodne opredelitve (temeljne določbe) delovne organizacije,
2. položaj in vloga člana delovne organizacije,
3. organizacija samoupravljanja,
4. upravljanje delovne organizacije,
5. statut in samoupravni akti,
6. materialni položaj delovne organizacije,
7. notranja delitev dohodka,
8. odnosi do družbene skupnosti,
9. prehodne in končne določbe.

Ne bom podrobneje opisoval vseh naštetih poglavij. Konkretneje se bom ustavil le pri onih določbah v statutu, ki so več ali manj novost v šolstvu in so zagotavljaljive sporne ter bodo nedvomno izzvale živahno in konstruktivno reagiranje.

A. Uvodne opredelitve delovne organizacije

1. Vsaka delovna organizacija ima svoje ime, svojo dejavnost in ustanovitelja ter patronat. Kaže, da bodo v bližnji bodočnosti večje krajevne skupnosti sprejele v svoj statut pravico do ustanavljanja šol. Sem spada tudi klavzula o podružnični šoli in o zunanjih oddelkih (če jih šola ima).

2. Razčlenitev osnovnih nalog in družbenih obveznosti je bila dobro opravljena v dosedanjih pravnih šol, zato le-teh, ki so pravzaprav v celoti povzete iz za-

kona o osnovni šoli, ne moremo zmanjševati.

3. Sledi opis delovne organizacije po njeni notranji strukturi: šolsko leto in počitnice (šolski kolektor), pouk, ocenjevanje učencev, napredovanje, izpiti, dodatna pomoč, svobodne aktivnosti, telesna in zdravstvena vzgoja, splošna kulturna in javna dejavnost, šola in družina, šola in družba v širšem smislu, učenci, vpis, prestop, izostanki, izpolnitve obveznega šolanja, pravice in dolžnosti učencev, pohvale in nagrade, drugi vzgojni ukrepi (kazni); skupnosti učencev in, še kaj — so sicer elementi, ki jih statut mora objeti, vendar jih ne more podrobneje opisovati. Zato spadajo v poseben akt šole, ki bi ga lahko nazvali poslovnik.

B. Vloga in položaj člana delovnega kolektiva

Pravilno je, da začnemo z nosilcem upravljanja in nato z njegovimi pooblaščenici, kajti neposredna pravica upravljanja pripada delovnemu kolektivu. Statut mora konkretizirati položaj delovnega človeka kot člana delovnega kolektiva v tem smislu, da našteje (okvirno) pravice, dolžnosti in odgovornosti, ki jih ima. Kompleks pravic in dolžnosti izvira iz delovnega razmerja, od tod pa pravica do samoupravljanja.

1. Naj navedem nekaj poveljnih pravic članov delovnega kolektiva:

- da neposredno upravlja delovno organizacijo, tako da na določen način odločajo o važnejših vprašanih, ki so naštejana v samem statutu;
- da imajo pravico dajati predloge, pripombe, mnenja k splošnim samoupravnim aktom (ko je čas za to), da sodelujejo pri odločanju o notranji organizaciji;
- da neposredno sodelujejo s predlogi in pripombami pri sestavljanju in sprejemanju letnih in drugih delovnih načrtov;
- da predlagajo kandidate, sami kandidirajo, da volijo in so izvoljeni v organe samoupravljanja;
- da so tekoče seznanjeni z izpolnjevanjem delovnega načrta, finančnomaterialnim stanjem organizacije itd.

Vse ostale pravice člana delovnega kolektiva pa mora podrobneje opisovati pravilnik o delovnem razmerju (o medsebojnih odnosih).

2. Dolžnosti članov delovnega kolektiva (samo nekaj zgledov):

- da na svojih delovnih mestih čim skrbneje opravljajo določeno delo;
- da si prizadevajo za izpolnitev svojega znanja in strokovnosti;
- da se ravnavajo pri svojem delu po navodilih odgovornega vodje organizacije, po sklepih samoupravnih organov, po splošnih samoupravnih aktih;
- da se zanimajo za delo organov upravljanja, za uspešno dejavnost organizacije;
- da se seznanijo z delovnimi načrti, s splošnimi samoupravnimi akti;
- da si prizadevajo za iskrene medsebojne delovne odnose, za odnose medsebojnega razumevanja, zaupanja, za pomoč in vzajemno sodelovanje pri delu, za vzpodbudno delovno vzdušje, za uveljavljanje načel socialističnih odnosov itd.

Pravilna bi bila načelna določba, da člani kolektiva za svoje delo in ravnanje pri delu odgovarjajo disciplinsko, materialno in tudi kazensko.

C. Organizacija samoupravljanja

Kolektiv je nosilec upravljanja in v tem smislu, da postavlja organe samoupravljanja kot svoje odgovorne in pooblaščenice predstavnike. Vendar pa tudi kolektiv izvršuje svoje pravice in dolžnosti upravljanja neposredno:

1. z zborom kolektiva;
2. z volitvami v organe upravljanja delovne organizacije in s sodelovanjem v teh organih;
3. z referendumom.

a) Člani delovne organizacije obravnavajo na zborih kolektiva:

- občasna poročila o učnovzgojnih uspehih in ukrepih za njihovo izboljšanje,
- o tekočih problemih s področja šolstva, o delovnem načrtu, o finančno materialni problematiki itd.,
- o predlogih za normativne akte,

— o kandidatih za člane odbora in sveta kolektiva itd.

b) Pravica voliti, kandidirati ali biti izvoljen v organe upravljanja je neodtujljiva za vsakega člana kolektiva.

c) Neposredno upravljanje je tudi referendum, na katerem sodelujejo in odločajo vsi člani delovne organizacije. Na referendumu se glasuje javno ali tajno. Po tem postopku so sprejeti vsi samoupravni akti: statut, delovni načrt, perspektivni plan, drugi normativni akti, kot so: poslovnik šole, pravilnik o delitvi dohodka, pravilnik o delovnih razmerjih in morda še drugi pravilniki.

Med ožji organizacijski stroj delovne organizacije spada tudi podružnična šola (zunanjí oddelki — poimenovanje sila neenot-

v zakonu o osnovni šoli. Po novih ustavnih določbah se del teh pristojnosti prenese na upravni odbor ali direktno na zbor kolektiva.

b) Upravni odbor je izvršni organ sveta kolektiva. V skladu s tem je dolžan:

- skrbeti, da se redno in uspešno izvršujejo naloge na področju vzgoje in izobrazbe,
- da se koordinirano in nemoteno izvaja letni delovni načrt,
- da pripravlja analize in sprejema napotke za uspešnejše delo kolektiva,
- da se stalno organizacijsko in strokovno povezuje in sodeluje s strokovnimi službami, zlasti s ZPPS,
- nadzira izvrševanje sklepov sveta kolektiva in skrbi za za-

kollektiva. Mandat članov upravnega odbora traja eno leto. Nihče ne more več kot dvakrat zapored biti član upravnega odbora. Upravni odbor izvoli iz svojih vrst predsednika, ki naj bi bil tudi član sveta kolektiva. Predsednik upravnega odbora lahko povabi na seje tudi druge člane kolektiva, če je njihova navzočnost potrebna.

Sklic seje upravnega odbora lahko zahteva predsednik sveta kolektiva ali upravitelj.

Za posamezna področja svojega delokroga lahko imenuje upravni odbor svoje stalne ali ad hoc komisije. Predsedniki teh komisij morajo biti člani upravnega odbora.

c) Položaj in pristojnost upravitelja. Tudi upravitelj (ravnatelj) je organ delovnega kolektiva. Njegova funkcija je strokovna — organizacijska — koordinacijska. Pri opredelitvi funkcije upravitelja je posebno važno poudariti, da mora svojo funkcijo opravljati tako, da čim bolj vzpodbuja in razvija ustvarjalnost ter iniciativo članov kolektiva. Njegova vloga disciplinskega starešine naj sloni na koristnosti njegovega dela. Vsaka deklaracija, o njegovi odgovornosti je odveč in nesmiselna, če ni konkretna in učinkovita. Enako velja tudi za pomočnika upravitelja in za vodjo zunanjih oddelkov. Po položaju je upravitelj član sveta kolektiva in upravnega odbora, ne more pa biti njen predsednik. Pomaga predsedniku sveta kolektiva in predsedniku upravnega odbora pri njunem delu in skrbi za izvrševanje sprejetih sklepov ter zlasti za tekoče in strokovno realizacijo vseh samoupravnih aktov. V slučaju njegove daljše odsotnosti ga nadomešča pomočnik ali predsednik upravnega odbora, kjer ni pomočnika. Za svoje delo je odgovoren organom upravljanja — svetu kolektiva in upravnemu odboru. Upravitelja imenuje na podlagi razpisa in na predlog upravnega odbora ali posebne razpisne komisije svet kolektiva. Po istem postopku lahko svet kolektiva razreši upravitelja pred potekom časa, za katerega je bil imenovan. Vodje zunanjih oddelkov imenuje na predlog upravitelja in ob soglasju sveta kolektiva delovne enote svet kolektiva centralne šole. Upravitelj ima za učinkovito in strokovno izvrševanje nalog pravico izdajati odločbe, službene naloge in navodila, ki so pod disciplinsko odgovornostjo obvezna za vse člane delovne organizacije; zahteva od vsakega člana delovne organizacije izvršitev nalog, katere je ta po svoji strokovni izobrazbi in glede na delovno mesto dolžan in sposoben izvršiti.

Primarno upraviteljevo opravilo pa je strokovno-pedagoško vodenje šole. Toda iz opisane delokroga je jasno, da ne more biti zgolj pedagoški vodja, saj ga že sam sistem samoupravljanja vključuje in obremenjuje s številnimi dolžnostmi.

E. Statut in samoupravni akti

Vse delo delovnega kolektiva in njegovih organov samoupravljanja, pravice in dolžnosti upravljanja, sprejemanja in izvrševanja sklepov mora sloneti na veljavnih samoupravnih aktih. In ti so: statut, letni plan dela in razvoj, gospodarski plan, perspektivni plan, normativni akti (pravilniki, poslovnik), sklepi in odločbe.

Vsi samoupravni akti morajo biti v skladu s splošnimi in zakonitimi predpisi kot tudi z višjimi samoupravnimi akti, npr. sklepi, odločbe in pravilniki morajo biti vsklajeni s statutom.

a) Statut je temeljni in najvišji samoupravni akt delovne organizacije. Osnutek statuta sprejme svet kolektiva po predhodni obravnavi v zboru kolektiva, nato pa ga predloži delovnemu kolektivu v potrditev z referendumom. Preden bo statut sprejet, bo verjetno obravnavan na občinski skupščini.

b) Letni plan dela in razvoja delovne organizacije je temeljni akt delovanja šole kot celote za dobo enega leta. Kot posebna priloga so plani šolskih organizacij in dejavnosti na šoli ter finančni in gospodarski plan šole za kolektorsko leto. Letni plan sestavi upravni odbor in ga po obravnavi v zboru kolektiva predloži v razpravo in potrditev svetu kolektiva.

c) Normativni akti delovne organizacije so pravilniki in poslovnik. S pravilniki se trajno urejajo posamezna področja odnosov v delovni organizaciji, kot so: delitvi dohodka, delitev osebnega dohodka z gubljenim delom, delovno razmerje ipd. Poslovnik je sila pomemben akt šole, saj natančno ureja notranje življenje in

delo šole na relaciji učencev — učitelj — starši — družba.

Pravilniki in poslovnik so sprejeti po postopku kot ostali akti.

d) Sklepi in odločbe so lahko tudi samoupravni akti, ki so bolj tekoče in izvršilne narave ali napotki za izvrševanje določenih nalog. Sklepe izdaja upravni odbor ali upravitelj delovne organizacije, vendar pa morajo biti v skladu z lokalnimi akti in v mejah zakonitih predpisov.

F. Sredstva delovne organizacije

Naše delovne organizacije morajo uspeti, da navežejo z družbeno politično skupnostjo pogodbeno razmerje in da si delovna organizacija na podlagi obsega in kvalitete opravljenega dela zagotovi ustrezna finančna sredstva za nemoteno in uspešno družbeno delovanje. Zato bi moralo opravljati nalog s področja vzgoje in izobraževanja le stati na principu ponudbe in povpraševanja. Edino tako bo tudi zadoščeno načelo v ustavi: vsakemu po sposobnosti in po opravljenem delu.

Naš statut naj bi v tem delu vseboval poleg določb o materialni podlagi (pridobivanje sredstev) predvsem določbe o finančnem in materialnem poslovanju, o finančni službi in o delitvi sredstev na sklade (amortizacijski sklad, sklad za investicijska vzdrževanja, sklad skupne porabe in rezervni sklad). Prav tako ne moremo obiti načela, da samo delo in uspehi dela določajo materialni in družbeni položaj delovnega kolektiva. Sicer pa naj to poglavje obravnava samo principialne smernice pri delitvi. Podrobnosti pa mora seveda urejati pravilnik o delitvi dohodka.

G. Notranja delitev dohodka

Načela in merila za delitev osebnega dohodka in stimulativnega giblivega dela naj bi bila oblikovana tako:

- a) da trajno vzpodbujajo člane delovne organizacije, da opravljajo delo na svojem delovnem mestu čim bolj vestno, samoiniciativno in kvalitetno;
- b) da z doseženimi učno-vzgojnimi uspehi zagotavljajo in opravičujejo višino sredstev za osebne dohodke;
- c) da težijo k večji strokovnosti ter delovni afirmaciji vsakega člana delovnega kolektiva ter za uspeh organizacije kot celote.

H. Odnosi do družbene skupnosti

V bistvu ne gre samo za vprašanje odnosov do ustanovitelja, temveč za to, da je delovna organizacija kljub samostojnosti vendarle tudi del širše interesne skupnosti. Sicer pa te odnose ureja tudi statut občine kot temeljne družbeno politične skupnosti občanov in njihovih delovnih in drugih organizacij na območju občine. Vrsto teh odnosov pa urejajo tudi razni zvezi in republiški zakoni ter na njihovi podlagi izdani predpisi.

I. Prehodne in končne določbe

Ko je statut sprejet, se morajo temu statutu prilagoditi vsi normativni akti ter organizacija in merila dejavnosti v delovni organizaciji.

Predlog za spremembo ali dopolnitev statuta lahko predloži upravni odbor ali katerikoli drugi organ upravljanja, tudi upravitelj, če ugotovi, da prihaja statut v protislovja z veljavnimi zakonskimi predpisi. Predlog s spremembo statuta se predloži v obravnavo svetu kolektiva, če zanjo glasuje vsaj dve tretjini članov, razpiše predsednik sveta kolektiva referendum. Sprememba v statutu je sprejeta, če glasuje zanjo večina volivcev, ki so se udeležili referenduma.

Tu bi bilo važno še tole. Delovne organizacije imajo statut, ker jim je potreben. Za ravnanje zoper statut je treba predvideti sankcije. Statut naj bo pravica in dolžnost vseh članov delovne organizacije.

In za zaključek: Naša šolska reforma dobiva vsak dan bolj konkretno podobo, ko se šola vse bolj staplja z okoljem in postaja pojem samostojnost živa stvarnost. Ta stvarnost o samostojnosti pa prinaša s seboj celo vrsto problemov in težav, ki bi morale biti skrb naših vseh, da ob družbenem osamosvajanju omogočimo šoli vse pogoje za uspešno delo in razvoj. To pa je velika in zahtevna naloga. Koliko niti, spletov in neurejenih odnosov se skriva v njej. Statut bo moral biti tolikšen avtoritativen akt šole, ki bo zagotavljal, da se bo vsak delovni član kolektiva v spodbudnem delovnem vzdušju počutil kot človek.

Lado Zakošek

Skrbi so se začele... tudi na osnovni šoli v Črnomlju

no). Pri urejanju samoupravnih pravic teh delovnih enot ne bi smeli biti površni. Doslej so bile med centralno šolo in zunanjimi oddelki skoraj povsem neizdelane kompetence, tako samoupravne kot upravne. Delovna enota naj bi obdržala določene samoupravne pravice in dolžnosti preko organov upravljanja, in sicer: z zborom delovne enote, s svetom kolektiva (šolski odbor) in s svetom staršev (roditeljski sestanek — posvetovalna pravica). Vsi trije morajo imeti v statutu posebej precizirane pravice in dolžnosti.

D. Upravljanje delovne organizacije

Organi upravljanja delovne organizacije so:

1. svet kolektiva (šolski odbor),
2. upravni odbor (na šolah z manj kot 10 člani ga ni),
3. upravitelj.

Poseben poudarek mora veljati v statutu odgovornosti voljenih organov; torej logična opredeljenost in razmejenost pristojnosti in delovnih torišč. Pooblaščenici organi so delovnemu kolektivu in družbeni skupnosti kolektivno odgovorni. V statutu mora biti nakazana možnost odpoklica posameznih neodgovornih članov organov.

a) Svet kolektiva je družbeni organ upravljanja. Njegove funkcije pristojnosti so jasno opisane

konito interpretacijo samoupravnih aktov,

— predlaga svetu kolektiva pravilnike, letni plan, finančni in gospodarski plan, zaključni račun, poročila o delu šole ob koncu šolskega leta in poročila o tekočih problemih skupnega pomena,

— odloča o zasedbi delovnih mest in razpisuje nova in nezasedena delovna mesta,

— odloča o ugovorih, pritožbah in pritožbah članov delovne organizacije,

— odloča o dodelitvi stanovanj članom kolektiva,

— nadzira uporabo sredstev in skladov, lahko vrši preglede, zahteva ustrezne podatke ter lahko predlaga svetu kolektiva drugačno uporabo sredstev,

— pomaga upravitelju pri izvrševanju njegovih nalog,

— izvršuje druge naloge, ki izvirajo iz pooblastil sveta kolektiva.

Če upravitelj, ki je po položaju član upravnega odbora, meni, da je bila s sklepom upravnega odbora kršena zakonitost statuta ali drugih aktov, se je dolžan pritožiti svetu kolektiva, ki odloča dokončno.

Člane upravnega odbora voli in razrešuje kolektiv delovne organizacije. Volitve v upravni odbor so tajne. Upravni odbor šteje od 7 do 15 članov, od katerih mora biti najmanj dva člana sveta

Vrt, ki družni učitelje in učence

Z obiska na osnovni šoli Franja Vrunča na Hudinji pri Celju

Hudinjska šola je stara šele štiri leta. Njen prvi ravnatelj prof. Anton Medved je zapisal o njej: — Družba je vložila zelo velika sredstva, da je zgradila to šolo, naloga organov družbenega upravljanja, predvsem učiteljskega zbora pa je, da jo napravimo novo tudi po notranji vsebini, po vseh njenih medsebojnih odnosih, po njenem celotnem bistvu. —

Enoten šolski kolektiv se je z oblikoval v razmeroma kratkem času. Družbene, politične in gospodarske organizacije so pomagale pri reševanju problemov in ta osemletka je zaživela v pravem pomenu reformirane šole. V njenem okviru so ustanovili vrsto šolskih organizacij in krožkov, med katerimi lahko izbirajo otroci.

Fotografski krožek skrbi, da so dokumentirani vsi pomembnejši dogodki iz šolskega življenja, kot na primer razne prireditve in drugo — predvsem pa delovne akcije, s katerimi so skrbno uredili šolski vrt in igrišče. Ureditev šolskega vrta je bila ena najvažnejših nalog, s

katero so začeli že v prvem šolskem letu. Osnutek za vrt je napravil inž. Dušan Ogrin, za ureditev te zamisli pa sta skrbela ravnatelj prof. Anton Medved ter njegov pomočnik Janko Prisljan. Za delo je poprijel ves šolski kolektiv, precejšen delež pa so prispevali predvsem učenci. Nad 60 tisoč ur udarniškega dela je bilo potrebnih, da so močvirno zemljišče spremenili v ro-

nov: tu je še gospodinjinski del vrta, kjer rastejo vse vrste zelenjave.

V NACRTU IMAJO PLASTIČEN ZEMLJEVID OBCINE

V tej zbirki na prostem domuje ne le bogat izbor rastlin, temveč žive med lokvanji in algami v akvariju tudi zlate ribice, v terariju pa sta že našla zavetje belouška in modras.

nimiv... Sicer pa imamo še marsikaj v načrtu. N. pr. postavitev vremenske hišice, kjer bodo šolarji sami opazovali in beležili vremenske spremembe itd.

Na Hudinji, kjer je zrastle vrt, ki povezuje učence in učitelje, jim ni nikoli dolgčas. Sem prihajajo na obisk učenci z drugih šol, pa tudi sami Hudinjski znajo poskrbeti za razgibano kulturno življenje. In tako je tu-

Novice iz domačih krajev

ZBIRALNE AKCIJE ZA SOLSKE MALICE

Šolska kuhinja z obveznim obrokom malice je postala danes že pojem za zdrav in pravičen razvoj otroka. Vsakodnevno, pravilno sestavljen obrok hrane je zelo važen za otrokov telesni in duševni razvoj — posebno še v krajih, kjer starši še vedno navajajo otroke na uživanje alkoholnih pijač. Mlečna prehrana je obremenjena tudi važni čimbenik v boju s tuberkulozo, saj zdravstveni pregledi dostikrat govorijo o nepravilni prehrani otrok doma.

Mlečne kuhinje, ki delujejo od 1936., so doslej dobivale živila od RK, ki je imel na zalogi še dovolj prehranskih sredstev od mednarodne pomoči. Znano je, da je začela ta pomoč usihniti že leta 1965, leta popolnoma ukinjena. Po mnenju občinskih odborov RK na Dolenjskem bo treba rešiti vprašanje vira dohodkov z ustanovitvijo sklada za varstvo družine pri občinskih skupščinah. Vanj naj bi se stekala sredstva iz gospodarskih organizacij, deloma pa iz občinskih proračuna. — del tega delovanja pa naj bi dobivale tudi šole za potrebe šolske prehrane.

Verjetno ta sklad še ne bo ustanovljen tako kmalu, zato si bodo morale šole pomagati same. Nekatere so že začele z zbiralnimi akcijami: pripravile so si precejšnjo zalogo sadnih sokov, vkuhanega sadija in zelenjave. Z iznajdljivostjo in marljivostjo, predvsem pa z dobro organizacijo bodo lahko ostale malice tudi v prihodnje redno na programu šolskih kuhinj.

UREDITEV SOLSTVA V TOLMINU

Občinska skupščina v Tolminu je sprejela predlog občinskega sveta za solstvo o ukinitvi petih razredov na nižje organiziranih šolah. Tako imajo sedaj v tej občini pet višjih organiziranih šol, in sicer v Kobaridu, Tolminu, Mostu na Soči, v Podbrdu in v Bovcu (le-ta je tudi najbolj urejena).

Sedaj lahko učenci nadaljujejo šolanje na srednjih, višjih in visokih šolah. Izdatki občine za šolanje se bodo sicer povečali, vendar se bo to po vsej verjetnosti kmalu obravnavalo. Večina učencev se bo vozila v šolo z vlaki in avtobusi, ostali pa bodo stanovali v dijaških domovih. Občinska skupščina v Tolminu je tako med prvimi v naši republici, ki je uspešno rešila šolski problem.

SOLARJEM AVTOBUS ZA JURSRNCE

Na seji pujske občinske skupščine, ki je bila pred kratkim, so med drugim razpravljali tudi o nekaterih problemih solstva. Ko so govorili o priključitvi nepopolnih šol k matičnim šolam, so nekateri odborniki menili, da bodo s tem prizadeti otroci iz oddaljenih krajev (ker bi bili izpostavljeni ne le fizičnim naporom, temveč tudi vremenskim neprivikam). Na tej seji so ugotovili, da je priključitev osnovne šole Polensak k osnovni šoli Juršinci ter šole Pujska gora k osnovni šoli Majšperk sicer koristna, ker se bo prav gotovo izboljšala kakovost znanja učencev, vendar pa bo

treba rešiti vprašanje šolarjev (posebno za osnovno šolo Polensak, ki je precej oddaljena od Juršinc). Predsednica občinske skupščine je poudarila, da so sredstva za prevoz otrok sicer na razpolago, ni pa nikogar, ki bi organiziral takšen prevoz. Odborniki so sklenili, naj prevzame to skrb pujski zavod za prosvetno pedagoško službo, ki naj se dogovori s predstavniki mariborskega avtobusnega prometa za prevoze otrok v šolo.

SEMINARJI O POKLICNEM USMERJANJU V SOLAH ZA UCITELJSTVO SOL V ZASAVJU

Da bi problematiko poklicnega usmerjanja v smislu čl. 13 Zakona o osnovni šoli SRŠ še bolj vključili v šolsko delo, je pripravil zavod za pedagoško prosvetno službo v Trbovljah s sodelovanjem zavodov za zaposlovanje delavcev v Trbovljah, Hrastniku, Litiji in Zagorju seminarje za učiteljsvo, na katerih so šolski predstavniki vse pomembne momente te problematike vključili v šolsko delo. Doslej so bili taki seminarji v Trbovljah, v Hrastniku in v Litiji, dočim se je učiteljsvo zagorske občine v večjem številu seznanilo s to problematiko že meseca februarja t. l. v seminarju za šolske poverjenike za poklicno usmerjanje v Izlakeh.

Seminarji za učiteljsvo ob priložnosti šolskega leta so imeli namen seznaniti s pedagoško pomembno problematiko izbire poklicev celotno učiteljsvo glede na naloge in dolžnosti šole in pomoč mladini pri vključevanju v šole ali v zaposlitev po zaključitvi obveznega šolanja. Seminarje je vodil in predaval prof. Albin Podjavorek. Na seminarjih so obravnavali predvsem naslednje tematiko:

- Potrebo in opravičenost sodelovanja šole in učiteljsva pri poklicnem usmerjanju.
- Iz zgodovine poklicnega usmerjanja v šoli in doma.
- Literatura o problematiki poklicnega usmerjanja in nje uporaba za študij in šolsko delo pri praktičnih učno-vzgojnih prizadevanjih šole in učiteljsva.
- Pedagoški pomen in psihološke osnove poklicnega usmerjanja v osnovni šoli.
- Navodila za praktično delo glede na navedla, vsebino, metode in organizacijo poklicnega usmerjanja po šolah.
- Učiteljsvo je na navedenih seminarjih lahko spoznalo, da gre pri poklicnem usmerjanju za pomembno pedagoško dejavnost, ki je glede na smotre šolskega učno-vzgojnega dela tesno povezana s samim učno-vzgojnim procesom in v glavnem odvisna od kvaliteta pouka. Na nekaterih seminarjih so prosvetni delavci izrazili željo po nadaljnjem seminarju, ki naj bi bil v mesecu poklicnega usmerjanja.

Poslopje osnovne šole Franja Vrunča na Hudinji pri Celju; v ospredju šolski botanični vrt

dovitna tla, več kot 2724 kubičnih metrov zemlje, da so izravnali tla okrog šolskega poslopja.

POGLED Z RAZGLEDNE PLOŠČADI

Z razgledne ploščadi — grička, tlakovane s kamnitimi ploščami in posajenega s tremi pasovi cvetlic — je vrt kot na dlani. Na sredi je vrtna hišica, poročena z ovijalkami, od tod pa so po vsem vrtu speljane tlakovane poti, ki pripeljejo obiskovalca do dveh alpinetumov. Prvi je iz dobroveljskega apnenca, na njem pa uspevajo rastline s kraškega sveta. Na drugem, paleozoičnem alpinetumu, ki je iz pohorskega kamenja, pa je zbirka rastlin s Pohorja.

V naravnem močvirnatem predelu je zbirka močvirnih rastlin. Razne trave in detelje so zbrane na travnišču. Obiskovalca prijetno preseneti gozdiček (kjer so sadike domačih in tujelega dreveja), pa sadovnjak, v katerem je vse od jagod in grozdčija, pa do različnih vrst peckarjev in koščkarjev. Zanimive in lepo urejene so ekološke in sistematske grede z najrazličnejšimi predstavniki žitaric, trav, oljark, zdravilnih in drugih industrijskih rastlin. Vsaka izmed njih je označena s tablico, na kateri je zapisano njeno ime v slovenskem in latinskem jeziku. (Te tablice so izdelali šolarji sami pri tehničnem pouku).

Posebno pozornost v tej paradi zanimivosti zaslužijo rozariji, v katerem je okrog 40 vrst izbranih vrtnic, nasad vrtnic popeljalk in raznih lijan. In nazad-

Posobne sorte zanimivost je zahodni del zemeljske poloble, ki so jo zgradili na 300 kvadratnih metrih površine, ter rastlinska karta Severne in Južne Amerike. Izdelati nameravajo še vzhodni del zemeljske poloble, pa še velik plastičen zemljevid teritorija celjske občine (na površini 48 kvadratnih metrov).

Vrt oskrbuje učitelj Jančič Prisljan, pomagata pa mu dva biologa. Pri delu na vrtu se seveda vneto udeležujejo tudi učenci. Razvrščeni so v dve brigadi, ki delata v dveh izmenah. Brigadi sta sestavljeni iz četrdesetih (vsaka četa pa je razred) in vsaka oskrbuje svoj predel.

Nihče izmed otrok ni doslej poškodoval vrta — ni prestopil steze in ni utrgal ene same cvetlice. Šolarji živijo z vrtom, posvetijo mu vsako uro prostega časa. Skrbno negujejo svoj vrt, ki je brez ograje. V njih je vzbudil samostojnost, čut odgovornosti in spoštovanja do dela.

— Zeleli smo napraviti takšen vrt, ki bi služil kot učno in vzgojno sredstvo, pravijo na šoli. — Otroci pazijo nanj, ker čutijo, da se ustvarja z njihovo pomočjo nekaj velikega in lepega. Radi prihajajo pomagat tudi v prostem popoldanskem času. —

Tov. Prisljan je tudi povedal, da bi bilo prav, ko bi se vključili v delo na vrtu vsi predavatelji, saj navezavajo to ne more biti le stvar biologov in geografov. — Vsak od njih bi ga moral vključiti v pouk. — Na vrtu bi lahko napravili tudi črno-belo šahovnico, je dejal. — Šah na prostem bi bil prav gotovo za-

prav: osnovna šola na Hudinji ni moderna le na zunan, temveč tudi v svojem bistvu. Dosegla je cilj, ki si ga je zastavila na začetku svoje poti.

Jesen je pregnala z vrta živopisne poletne barve. — Priti bi morali spomladi, — mi pravijo, — takrat je vrt najlepši. — Verjame jim, a mislim, da je vrt zanje, ki so ga urejevali, vedno enako lep. — Marjana Kunej

Dne 12. oktobra so zborovali v Žalcu prosvetni delavci žalske komunne, blizu 160 zborovalcev, ki se jim je priključilo še nekaj medicinske osebja ter socialnih delavcev, ki sodelujejo pri kategorizaciji otrok in mladine z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Kakor je znano, izvajamo po vsej Sloveniji v smislu pravilnika o kategorizaciji otrok in mladine z motnjami v telesnem in duševnem razvoju to kategorizacijo, pri čemer odkrivamo veliko število predvsem duševno nerazvitih otrok, ki ključno potrebo po ustrezni habilitaciji. V veliki pomoči pri kategorizaciji so raznim strokovnim sodelavcem (zdravniku, socialnemu delavcu, psihologu) učitelji osnovne šole, ki z dobrim strokovnim pedagoškim poznavanjem in opazovanjem lahko izdatno pomagajo pri kategorizaciji otrok in mladine z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Potrebna je še nadaljnja skrb za njih nadaljnje izobraževanje ter vzgajanje, kolikor seveda za leto prihajajo v poštev. Da bi problematiko v zvezi s kategorizacijo prosvetni delavci čimbolje spoznali, je Center za socialno delo v Celju sprožil akcijo informirati vse učiteljsvo po posameznih občinah o tej pomembni socialni dejavnosti. Prejšnji

teden je bilo predavanje v seminarjski obliki za učiteljsvo občine Sentjur pri Celju. Prosvetni delavci v Žalcu so postavili študij navedene problematike prav tako na program svojega zborovanja in prešli za nadaljnje ravnanje vrsto informacij, nasvetov in pobud, ki jih bodo lahko uspešno izkoristili tudi v šolsko-vzgojni praksi.

Po obširnem referatu se je razvila daljša razprava, v kateri so navedli zastopniki centrov za socialno delo v Celju in v Žalcu seznanili prosvetne delavce s številnimi stanjem ugotovljenih primerov, ki so bili že doslej kategorizirani. Pravilno je bila v diskusiji poudarjena misel, da je sama kategorizacija le prva etapa skrbi za otroke in mladino z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Potrebna je še nadaljnja skrb v smislu ustrezne habilitacije, to je usposabljanje za praktično življenje. Ob ugotovitvi, da je med doslej kategoriziranimi otroki veliko število duševno nerazvitih, ki so še sposobni za vzgajanje in izobraževanje (debilni), so nekateri diskutanti opozorili na okoliščino, da so občine pripravljene dati materialna sredstva

(občina Žalec n. pr. bi ustanovila zavod za vzgojo do pubertete nerazvitih na Vrskem), primanjkuje pa defektologov, ki bi bili strokovno usposobljeni za delo v takih vzgojnih zavodih. Defektologe izobražuje sicer višja pedagoška šola v Ljubljani, je pa na isto število izdatno premajhno za vse potrebe, ki se pojavljajo po izvedeni kategorizaciji, a tudi po tendencah družbe, ki teži za tem, da ne bi zanemarili vzgoje take mladine. Zaradi tega so zborovalci usvojili misel, predlagati mednarodnim faktorjem, da bi ustanovili oddelke za defektologijo tudi pri pedagoški akademiji v Mariboru, kjer bi bili za marsikoga tudi življenjski pogoj ugodnejši, kot so v Ljubljani. Pedagoška akademija naj bi organizirala redni in izredni študij, a občine, ki so zainteresirane za strokovni kader za vzgojo duševno defektnih, naj bi pomagale tudi s stipendijami. Tak oddelček bi bilo treba organizirati že s prihodnjim šolskim letom.

Na zborovanju, ki mu je bila posvečena predvsem navedena problematika, so obravnavali tudi domača organizacijska vprašanja in problematiko statutov.

Zborovanje sindikata delavcev družbenih dejavnosti v Žalcu

»KAJUHOVA KNJIŽNICA«

Mladinska revija Kurirček je začela izdajati novo knjižno zbirko. V njej bodo postopoma objavljene najboljše pesmi pesnikov revolucije. Izšli sta dve: Minatičeva in Kajuhova. V tisku je zbirka Mateja Bora, v pripravi pa zbirke T. Seliskarja, F. Kosmača in drugih pesnikov. Urednika zbirke pesnika Minatič in Krakar imata že izdelan program za nekaj let naprej. Po programu bo izšlo v knjižnici nekaj deset zbirk slovenskih, jugoslovanskih in pesnikov revolucije drugih narodov.

Posamezna knjižnica stane 180 dinarjev. Poverjeniki prejmejo običajen popust. Uprava bo te dni poslala vsem šolam obe prvi knjižnici na ogled. Poverjeniki lahko naročijo izvide na upravi Kurirčka, Ljubljana, Beethovnova 10. Kdor ni zainteresiran za knjige, naj ju vrne kar po pošti. Uprava za posamezne izvide ne bo pošiljala računov, ker je cena tako majhna, da bi po nepotrebnem obremenjevali izdajo še s poštnimi stroški, pač pa bo obračunala knjige z drugimi izdajami, ki jih šole že prejema.

TRJE KORISNI PRIROČNIKI

Zveza delavskih in ljudskih univerz je pravkar izdala tri aktualne publikacije. Jožeta Valentiniča »Metode pri izobraževanju odraslih« so — kot pravi avtor v uvodu — predvsem priročnik praktičnega značaja. In njem naj bi našli strokovnjaki in družbeni delavci, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo z odraslimi, glavne napotke in pa pobude za nadaljnje metodološko izpopolnjevanje. Gotovo je to knjižica, ki bo koristno pomagala izpopolniti metodično in andragoško pripravljenost predavateljev v oddelkih za odrasle.

Ivana Toičiča in Leona Zormanca »Testi znanja in njihova uporaba v praksi« naj bi pomagala strokovnemu uvažanju testov znanja v našo prakso. Knjižica je namenjena predavateljem na delavskih univerzah pa tudi drugim učiteljem na šolah.

Vid Pečjak — »Anketna metoda«: priročnik, namenjen vsem, ki izvajajo manjše ankete v praksi. Anketna metoda je postala nujen pripomoček organizatorjem izobraževanja odraslih pri raziskovanju njihovih interesov in potreb, posluša je pa se je tudi pri raziskovanju javnega mnenja v najrazličnejših oblikah. Vse tri knjižice so lepo opremljene.

ZA PLODNEJŠI POUK

Ob knjigi Didaktični prispevki, ki jo je izdala založba Obzorja v Mariboru 1963

Današnja šola se v svoji družbeni in pedagoški funkciji bori s številnimi ovirami, med katerimi je subjektivni faktor pri učnem delu vedno bolj pomemben. Ne da bi podcenjevali materialno stran šole in izobraževanja, ki se ne da uspešno rešiti s skromnimi dotacijami, je vendar učitelj tisti vodilni faktor, ki lahko končno mnogo pripomore h kvalitetnemu pouku, četudi nima vselej najboljših učnih sredstev pri roki. Poznamo ljudi, ki dosegaajo kljub pomanjkanju modernih učil zavidljive vzgojne in učne uspehe, medtem ko v nekaterih razredih, ki so dobro opremljeni, ni vselej tako in tam teče pouk formalno in navidezno, toda brez vidnega obrestovanja. Razgledan in iznajdljiv pedagog več zaleže kot pa malomaren šolnik z vsemi novejšimi audio-vizualnimi pripomočki.

Pred dnevi so izšli v založbi Obzorja DIDAKTIČNI PRISPEVKI za plodnejši pouk, ki so jih pripravili štirje mariborski pedagogi šolnikom »za vsak dan«. Glede na dejstvo, da je novejša pedagoška literatura, ki bi obravnavala prakso učnega dela z učenci in sodobnejši perspektivi, sorazmerno še malo, je treba na-

vedeni priročnik pozdraviti, saj bo dal učiteljem precej smernic in vzpodbud za višjo raven pouka v vsebinskem in tehničnem pogledu. Kot je že v uvodni besedi poudarjeno, prinaša delo med drugim dvojno razpravo, ki obravnava aktualno didaktično-metodično problematiko današnje šole, to je vlogo in rabo učbenikov pri neposrednem učnem delu v šoli in doma ter še premalo razjasnjeno vprašanje svobodnih aktivnosti pri obveznem šolanju. Delno umljivo je, da v začetku vsakega šolskega leta nastane zmeda v preskrbi s šolskimi knjigami tako pri učencih, starših in šolah, seveda pa tudi v knjigarnah, nepojmljivo je, da je naslednji zaključek, ki ga dobesedno povzemamo iz septembrske številke »Večera«, kjer piše: »Ena izmed šol v mariborski okolici je letos pričela učiti poizkusno po novi metodi, brez učbenikov.« Ni nam pa znano, ali samo v elementarnem ali pa v vseh razredih! Naj bi bila ta »zamisel« taka ali drugačna, je to vsekakor simptomatično za nejasnosti, ki še vladajo med nekaterimi šolskimi oziroma šolskimi vodstvi. Šola ali razred brez ustreznih učbenikov je pač kakor obrtnik brez orodja. Razlika se kaže samo v dejstvu, da vajenci pretežno znajo bolje rabiti svoje orodje kot pa učenci izkoriščati svoje učbenike, ker so navajeni

učitelje največ samo — poslušati. Marsikje se nič bolje ne godi svobodnim aktivnostim, podobno kot nekaj tako razvpitemu — prostemu spisu, ki je mnogo šolskih zapeljeval v slepo ulico. Zato je treba ugotavljati predsodke in nejasnosti v didaktični praksi ter jih sistematično razčiščevati. Iz te perspektive se je rodil tudi gornji priročnik, nakazujejo seveda šele začetne korake.

Prvi članek T. FERLINCA se dotika temeljnega principa aktivnosti učencev, ki ga je pisec aplikiral na tehniko prostega oz. sproščenega učnega razgovora v šoli med učnim delom. Pisec izhaja iz sociološkega, biološkega in predvsem psihološkega vidika, ko utemeljuje, da se duševne funkcije otrok, to je percipiranje, spoznavanje, razumevanje in sklepanje razvijejo in izpopolnjujejo le z ustreznimi akcijami in da pomeni učiti se nečesa — učiti se dejavnosti. V tem pogledu dostikrat greš učitelj, ki misli in presoja sam namesto učencev, ki jim posreduje dokončne formule brez razvijanja; ki teži zgolj po reprodukciji svojih besed. Po tem uvodu in dopolnjevanju po določenem sistemu. Pri tem opozarja šolnike, kako nujno potrebno je učence postopno navajati k takemu delu, da si pridobe vse potrebne tehnike za pravilno izkoriščanje ustreznih sestavkov in tiskanih virov.

postavljajo učivo, učenci in učne situacije na metodo in tehniko učnega razgovora. Po izkustvih sodeti je pravilno vodenje učnega razgovora ena najzahtevnejših metod pouka.

Naslednji članek izpod peresa A. ZERJAVA je logično nadaljevanje prvega v tem smislu, da avtor obravnava rabo učbenikov pri neposrednem šolskem in domačem učnem delu, bodisi v obliki frontalnega, skupinskega, oziroma individualiziranega pouka, kakršne se je začel že med obema vojnama v mnogih švicarskih šolah pod mentorstvom R. DOTRENSA. Pisec najprej prikaže vrsto anomalij, ki jih je opazil pri pasivni rabi učbenikov v večini današnjih šol, razpravlja nato o nekaterih njihovih pomanjkljivostih, ki jih ni malo, ter priporoča delovno obliko priročnikov, ki v večji meri mobilizirajo učenčovo miselno delo kot pa dosedanji repetitorji učne snovi. Iz članka je razvidno, da pisec za sedaj še v celoti ne zavrača vseh klasičnih oblik učbenikov, ki jih čez noč tudi še ni mogoče docela odpraviti, temveč celo s primeri iz njih nakazuje, kako more učitelj v obvezni in srednji šoli izkoristiti nekatere lekcije iz učnih knjig z raznimi delovnimi nakazili in vprašalniki, ki bi si jih naj predmetni učitelj vsaj v prvih letih same pripravil, zbirala in dopolnjevali po določenem sistemu. Pri tem opozarja šolnike, kako nujno potrebno je učence postopno navajati k takemu delu, da si pridobe vse potrebne tehnike za pravilno izkoriščanje ustreznih sestavkov in tiskanih virov.

Navedeni primeri so dovolj ilustrativni, dodana pa je tudi literatura za poglobitve v aktualno problematiko, katere rešitev terja šolska reforma. Avtorjev prispevek za izdelavo sodobnejših učbenikov utegne koristiti tudi sestavljalcem bodočih šolskih priročnikov iz čisto metodičnih aspektov, ki si bili doslej po večini le šablonizirani.

Naslednje razpravljanje o svobodnih dejavnostih v naši šoli je prispevala V. RUDOLFOVA, ki je zajela še premalo razčiščeno problematiko kompleksno, to je zgođovinsko-razvojni, psihofizično, s stališča razredne samouprave, programsko in oblikovno ter povezano s pionirsko organizacijo. Izhodišče problema je v produktivni izbiri otrokovega prostega časa. Na avtoričini šoli se je ugotovilo, da uporabijo učenci največ 35% prostega časa za bolj pasivne dejavnosti (časopis, film, knjige, podžigivanje), 34% odpade na razne igre in druge neorganizirane aktivnosti otrok, 10% časa je računati za pomoč otrok v domačem gospodinjstvu, 9% časa pa je odpadlo na organizirane dejavnosti (na šoli je bilo namreč 26 raznih krožkov). Po navedbah otrok je torej ostalo še 12% časa za posodanje, tavanje, buljenje in podobne situacije, skratka za »dolgačas«. Vsekakor je v mestnih področjih časovni odstotek dolgočasenja še znatno večji, ker pač šolarji nimajo ustreznih možnosti za uveljavljanje svojih pozitivnih interesov. Iz obširnega članka dobimo bralec zvrsto koristnih spoznanj in navodil, spozna stališča in smernice za

realizacijo takih aktivnosti, saj je avtorica sestavka zajemala iz svojih bogatih izkustev.

Zaključni sestavek je pripravil R. KLADNIK o temi Estetska vzgoja v šoli. Njegov članek je sicer bolj splošnega oz. normativnega značaja, pojasnilo v širših obrisih brez navedenosti in primerov. Po uvodu se pisec dotakne marksistično pojmovane estetike, jo psihološko in pedagoško utemeljuje z upoštevanjem razvoja otrokovih estetskih čustev ter jo končno aplicira na posamezne učne predmete v šoli. Prav je, da avtor poudarja vlogo percepcije in umevanja lepote na predmetih in se ogiba laripurlarizmu pri vzgoji, upošteva pa v dokajšnji meri vlogo okolja s pozitivne in negativne strani na bolj ali manj estetsko dojetanje in doživljanje otrok. Pisec pravilno meni, da mora prispevati vsak učni predmet svoj določeni delež estetski vzgoji v nevsiljivi, toda v organski zvezi.

Recenzija tega dela, ki ga je pripravil Zavod za prosvetno pedagoško službo v Mariboru, zbuja misel, da je v zbirki dovolj stvarine za stvarne konferenčne razgovore o navedenih problemih. Četudi so nekatere misli tu in tam samo nakazane, vseh ni bilo mogoče detajlirati oziroma konkretizirati, je vendar možno ob njih razpravljati ter jih postopno realizirati za plodnejše učne situacije v razredih. Menimo, da je nekaj miselnega dela treba pripraviti tudi bralecem, ker le ob takem sodelovanju problemi stvarno zažive. P. Sv.

VEČ POZORNOSTI SLOVENŠČINI V ŠOLAH

Občni zbor slavističnega društva Slovenije

V prvi polovici oktobra je bil v prostorih kluba prosvetnih delavcev v Mariboru letni občni zbor slavističnega društva Slovenije. Ob tej priložnosti je društvo odkrilo tudi spominsko ploščo v počastitev 150-letnice rojstva velikega jezikoslovca Frana Miklošiča.

Dosedanji predsednik društva dr. Dušan Pirjevec je v svojem referatu o delu slavistov v preteklem letu osvetlil in analiziral mnoge probleme, ki se pojavljajo na področju slavistike. Poudaril je, da se je delo društva v zadnjem času aktualiziralo, kar pomeni, da se ne ukvarja le z izdajanjem dveh revij (Jezik in slovnost, Slavistična revija) ter z organiziranjem predavanj ipd., ampak tudi s statusnimi problemi, ki stopajo posebno v zadnjem času vse bolj v ospredje. Ko je govoril o problemu raz-

iskovalnega dela, je dr. Dušan Pirjevec opozoril, da je nekdanje slavistično društvo imelo tri sekcije za znanstveno raziskovanje, ki pa niso dosegle zaželenega rezultata, zato je treba misliti na nove oblike raziskovalnega dela.

Tudi Slavistična revija ne ustreza več povsem, posebno pre- reč pa je problem jezika in slovnosti, kjer niso rešena niti vsa organizacijska vprašanja. Značilno je, da ima ta revija vse manj sodelavcev. Slavistični kongresi imajo že prežvele oblike; morali bi biti bolj delavni in manj reprezentativni. Tudi problem organizacije znanstvenega dela terja nov koncept fakultete in pa SAZU.

Po mnenju dosedanjega predsednika slavističnega društva Slovenije bo treba posvetiti posebno skrb strokovni ravni poučevanja slovenščine v osnovnih, srednjih in višjih šolah, za uveljavljanje

slavistične stroke pa bo meralo skrbeti društvo. To vprašanje bo mogoče rešiti le z aktivnostjo vseh slavistov — rešiti pa bi ga moral pravzaprav sindikat prosvetnih delavcev, ki pa tokrat ni izpolnil svoje naloge. Kadar gre za vprašanje eksistence, nastopajo srednješolski profesorji premo- enotno in po strokah — cehovsko.

Ob zaključku referata, ki je zelo kritično in pogumno pokazal, kakšna je resnična situacija na področju slovenske slavistike, je dr. Dušan Pirjevec dejal, da so bile nekatere izmed osmih podružnic slavističnega društva, kolikor jih je v SR Sloveniji, zelo aktivne. Med temi je tudi podružnica na Jesenicah, ki je zaživela šele pred letom dni. Nekatere podružnice (posebno prekmurska) se doslej niso kdo ve kako izkazale.

Dr. Marja Boršnikova se je v razpravi zavzela za ustanovitev znanstvenega inštituta za slavistiko. Ko je govorila o tem, je med drugim poudarila, da je slavistika kolektivna znanost. V razpravi so sodelovali še dr. France Zdravec, Alfonz Gspan idr.

Razpravljali so tudi o kritičnem stanju nekaterih naših kulturnih spomenikov (Visoko, Muljava idr.), posebej pa o položaju slavista in o zmanjševanju njegove učne obveznosti — saj porabi slavist npr. samo za popraviljanje zvezkov okoli 180 ur. Slavisti v ostalih republikah si prizadevajo, da bi jim odobrili 18 ur tedensko — pri nas pa ima vsak slavist še honorarne ure.

Na občnem zboru so govorili še o tem, da ni dovolj učbenikov za pouk materinščine (kar velja še posebej za slovnost in slovnicu v osnovni šoli).

Ob koncu so soglasno izvolili za novega predsednika slavističnega društva Slovenije dr. Bratka Krefta, za novega urednika revije Jezik in slovnost pa dr. Marjo Boršnikovo. Tone Partljič

Joža Horvat-Jaki: Risba

Ciklus svetovne poezije na RTV Ljubljana

Ni tako redko mnenje, da se je poezija dandanes že skoraj docela odtujila od bravcev, saj da je manj in manj tisti, ki poezijo bere. In vendar ta informacija, to mnenje ni čisto točno. Res bo najbrž samo to, da si poezija težko utira pot v knjižni obliki, ker tu postala knjiga zelo draga in ker tudi založbe ne posvečajo prav poeziji tiste pozornosti kot na primer romanu, ki terja večje investicije in je treba zato tudi poskrbeti, da se v roman investirana sredstva kar najhitreje obrnejo. In prav zato, ker so knjige poezije redke, redke zlasti knjige tujih avtorjev, tudi najznamenitejših (v nasprotju z romanom, saj večkrat prevajamo tuji nepomembni dela, tretjazredna tude pisatelje itd.), se je današnji ljubiteljski poeziji resigniral ob misli: tako in tako ni mogoče dobiti vsega, kar ima za posledico, da bolj malo kupuje tudi to, kar še izdaja. Kljub temu pa moramo zapisati,

da še ni bilo obdobja v človeški zgodovini, v katerem bi prevodi poezije vseh dob, smeri in narodnosti tako hitro prišli do javnosti tako rekoč v sleherni, kolikor toliko civilizirani sredini. Najpomembnejši medij je prav gotovo radio. Ekor se toliko potrudili, da redno spremlja literarne oddaje katerikoli radijske postaje na svetu, bi lahko slišali pesmi in se seznanili s pesniki, ki morda nikoli ne bodo izšli v knjižni obliki v jeziku poslušavca. To velja v polni meri tudi za slovenski radio. V teh nekaj letih je literarna redakcija Radia Ljubljane pripravila s svojimi zanimivimi sodelavci vrsto oddaj poezije, ki bi presegala, če bi jo objavili v knjigi, več debelih zbornikov.

In prav letos namerava Ljubljanski Radio začeti z večjim ciklusom, ki bo prav gotovo zanimal široko javnost. V osemnajstih oddajah, ki se bodo vsrstile v dveh letih (razen poletnih mesecov), se bo pazljivo poslušavec lahko seznanil vsaj z največjimi vrhovi v svetovni liriki vse od najstarejših časov pa do naših dni. Vse oddaje bodo komentirane prav zato, da bi bile dostopne tudi tistim poslušavcem, ki sami nimajo zadostne literarne razgledanosti. Vseh osemnajst ciklusov, ki imajo skupen naslov »Lirika skozi časa«, bo vodil kritik in esejist Janko Kos. Prva taka oddaja z liriko starega Egipta in Izraela bo na sporedu 7. novembra, v četrtek, ob že ustaljenem času za

literarne večere: ob 21.00 do 22.45. Drugi večer pa bo na programu 5. decembra ob istem času z izbranimi primeri iz arabske in perzijske lirike.

Smiselno spremljanje teh večerov bi koristilo zlasti šolam, nič manj predavateljem kot študentom, saj imajo profesorji na šolah večkrat težave, ko morajo predavati o svetovni literaturi. Priložnost torej, ki je ne gre zamuditi.

C. Z.

NOVE KNJIGE

Ivan Cankar: CRITICE. Izbral in uredil Boris Merhar. Ilustriral in opremil Maksim Sedej. Knjižnica »Kondor« 60 sv. Urednik Uroš Kraigher. »Mladinska knjiga«. V Ljubljani 1963.

Ivan Potrč: NA KMETIH. Roman. Opredila: France Mihelič. Zepna knjiga »Sokoljka«. Urejuje Ivan Potrč. Založila »Mladinska knjiga«. Ljubljana 1963.

Dušan Kralj: ZIVA SNOV. Opredila in ilustracije Andrej Habič. Zbirka »Piramida«. Urejuje Anka Vesel. »Življenje in tehnika«. V Ljubljani 1962.

Ivan Spolar - Ing. Mitja Tavčar: NAREDI SAM. Zunanja oprema; Andrej Habič. Ilustracije iz publikacij Prešernove družbe. Zbirka »Življenje in tehnika«. Ljubljana 1962.

Natan J. Kobrinski - Viktor D. Pekelis: HITREJSI KOT MISEL. (Bistree misli). Prevedel Janez Zor. Zunanja oprema: Andrej Habič. Zbirka »Piramida«. Urejuje Anka Vesel. »Življenje in tehnika«. Ljubljana 1963.

Vlado Ribarič: RAKETE. Ilustriral in opremil Jože Spacal. Knjižnica »Tvoja knjiga tehnike« 1. Urejuje Anka Vesel. »Življenje in tehnika«. Ljubljana.

Mitja Tavčar: STROJI. Ilustriral in opremil Virgilio Daris. Knjižnica »Tvoja knjiga tehnike« 2. Urejuje Anka Vesel. »Življenje in tehnika«. Ljubljana.

Peter Likar: SKOZI TOVARNO. Ilustriral in opremil Jože Spacal. Knjižnica »Tvoja knjiga tehnike« 3. Urejuje Anka Vesel. »Življenje in tehnika«. Ljubljana.

Milko Bedjanec: NALEZLJIVE BOLEZNI. Opredila Mira Rojce-Kunaver. DZS. Ljubljana 1963.

Dr. Anton Grad: FRANCOSKA VADNICA ZA DRUGI RAZRED GIMNAZIJE. Ilustriral Vlado Pirnat, opredila Radmila Ciuha. DZS. Ljubljana 1963.

S KNJIŽNE POLICE

Mariborska založba »Obzorja« je pred kratkim izdala naslednja literarna dela:

Pisatelj Jože Dular je v svojem toplo napisanem domačjskem in socialnem romanu »Krika umira« psihološko izredno doznano prikazal družinsko kroniko vsakega veljaka, grabežljivega in gospodovalnega Urbihe, vendar pa je poudarek tega zanimivega romana na kolektivnem življenju vasi v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Iz knjige veje lirčna lepota kmečke domačije, trpka bolečina kromakov, ki se upirajo brezčnemu bogatstvu Urbihe, ker je vzel v zakup lov na rake v Krki, zelo došen posej — in tako hudo prizadel posebno revnejše sovaščane. Le-teh pa ni bilo mogoče utišati: v borbi za pravico malih ljudi, v boju za ravnopravnost v Krki uprizaro v Vavtovu, v občini vasi, pravočo revolucijo. Mimo tega osrednjega motiva — ravnopravnost — ki je postal gonilna sila dejanja in središče vse povesti, pritegne bravca pretresljiva usoda mlade stanovne ljubizni, ki se stike med sinom vsakega mogotca in bajtarico Lenčko.

Dular se je izkazal kot pravoči rapid Krke, z brezskrbnim copičnim in naslikanim življenjem vsakega posebnega, Urbihevega mlajšega sina Damjana, žrtve očetove nasilnosti, ženitovanjske in razne druge običaje, predvsem pa naravne lepote tega odročnega predela ob idlični Krki. Roman »Krika umira« si bo brez dvoma zavzelo svojih literarnih kvalitett tudi v drugi izdaji zlahka utri pot v širok krog bravcev.

»NEBESA NE POZNAJO IZBRANJEV« — zanimiv psihološki roman je bil izmed zadnjih del tudi pri nas dobro znanega in priljubljenega pisatelja — Ericha M. Remarqua. Roman je nenavadna ljubezna zgodba mlade tuberkulozne svojevrstne čaršavske, ki pobegne iz tibonskega čičarskega sanatorija z rahlo postaranim avtomobilskim vozačem. Skratka — beg dvojice, ki ju zasleduje polna smrti. Zelita ji uti in zaživeti polno življenje, toda muhast usoda svojevoljno izbira svoje žrtve! Clefay — moderni nomad, ki pravzaprav bega križem po Evropi, da bi pozabil strahne prizore iz taborniškega sveta v vse ljubezno oklene Lillian. Namerava opustiti tvegano službo in mirno živeti v varnem pristanu zagnana s to svojevrstno žensko. Toda prav na svoji poslednji dirki se smrtno ponesreči. Lillian se vsa strta vrne v sanatorij. Poslednje dneve ji je še obslajala ljubezna prejšnjega ljubimca-bolnika, ki mu je usla, da vsaj za kratek čas okusila polno življenje in srečo, za katero je bila obhajena zavojo vojne in zavratne bolezni.

Knjigo odlikuje sočen jezik, mostrasti dialogi in odlično poznavanje ljudi — vse tiste kvalitete, zaradi katerih so se Remarqovi romani priljubili bralcem širom sveta.

IV. SKUPŠČINA ZVEZE PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE JE SPREJELA LETOS, JULIJA 1963, SKLEP O UVEDBI STALNE NAGRADE PIONIR

Nagrada se podeljuje vsako leto ob Tednu otroka in bo prvič podeljena ob tednu otroka 1964. Podeli se za strokovna in znanstvena dela, ki obravnavajo vsebino, oblike in metode dela z otroki v prostem času, za dela književnikov, glasbenikov, likovnih in drugih umetnikov, ki so namenjena otrokom, za tehnične ustvaritve za vzgojo, izobraževanje in razvedrilo otrok ter družbenim in pedagoškim delavcem, ki so uspešno delali z otroki in tako prispevali k obogatitvi pedagoške prakse in teorije.

Višina nagrad:

1. nagrada	500.000 din
2. nagrada	300.000 din
3. in 4. nagrada	po 100.000 din

Dela bo ocenila strokovna komisija, ki jo imenuje Zveza prijateljev mladine Slovenije.

Eventualna pojasnila v zvezi z uvedbo nagrade dala ZPM Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva cesta 15/II.

Ljubljana, 7. oktobra 1963.

Zveza prijateljev mladine Slovenije

2. številka »Pedagogije«

Te dni je izšla druga številka »Pedagogije«, časopisa Zveze pedagoških društev Jugoslavije, ki objavlja na prvih straneh prispevek Fera Simšiča pod naslovom »Didaktika i njen predmet«. Avtor navaja v tem članku poskuse definiranja didaktike kot teorije poučevanja, teorije izobraževanja, teorije intelektualnega izobraževanja, teorije pouka itd. F. Simšiča podrobneje analizira vsako od teh definicij, ob koncu pa sam definira didaktiko kot teorijo izobraževanja in pouka. V nadaljnjem pojasnjevanju poudarja avtor relativno samostojnost didaktike kot pedagoške discipline in dokumentirano poudarja tesno povezanost didaktike z občo teorijo vzgoje, z metodikami, s psihologijo — predvsem z genetsko in pedagoško — poudarja pa tudi zvezo didaktike z dialektično logiko, sociologijo ter gnosologijo. Ob zaključku članka je tudi krajši resume v francoski in sicer pa ima večina člankov, ki so objavljeni v uvodnem delu časopisa, kratke resumeje v francoski, angleški in ruščini.

V tej številki »Pedagogije« je objavljen tudi prispevek Stanika Gogala »Znanje i obrazovanost«. Avtor sprva razločuje pojme izobraževanje in izobražba (kot akcije, delo, oziroma rezultat te akcije), da bi lahko nato

podrobno pojasnil in analiziral pojma znanje in izobraževanje. V svojem sestavku, ki je pisan zanimivo in jasno, S. Gogala skrbno pojasnjuje in diferencira materialno in formalno izobražbo.

Poleg prispevka Ive Segula »Uloga eksperimentalnog reda u oblasti školstva« (oba sestavka slovenskih pedagogov sta objavljena v srbohrvatskem prevodu) je objavljen v tej številki tudi prevod dela sovjetskega psihologa Rubinstejna pod naslovom »Teorijska pitanja psihologije i problema lidenosti« (odlomke iz knjige Rubinstejna »Principi i putovi razvika psihologije«, Moskva 1959).

V tem delu časopisa je še vedno drugih zanimivih člankov. Tako kot prva številka »Pedagogije« prinaša tudi ta nekaj zanimivih člankov v rubriki »Ocene i prikazi«. Tu je predvsem dokumentaren kritični pogled V. Svačecra na knjigo B. Stefanovića »Principi i radne forme suvremene nastave«, in sicer pod naslovom »Nevrednotno, a ipak — moguće«.

Med ostalimi prispevki v rubriki »Pedagoški pregled« je objavljen tudi sestavek o možnosti in potrebi furkacije pouka v šolah druge stopnje, ved člankov pa je objavljeno še v rubrikah »Pedagoška hronika« in »Bibliografija«.

Znanstveno-fantastična literatura

Takoj po prvi svetovni vojni so se širile po svetu napovedi o prihodu vojnih sil z drugih planetov. Časopisi niso o fantastičnih bitjih samo pisali, ampak so o njih tudi objavljali slike. Takšne vesti so nastajale posebno v Ameriki, kjer so založniki in trgovci knjig, pisci in risarji s takšno literaturo dobro služili. O čudovitih ljudeh in njihovih tehnikah so pripovedovale brošure z značilnimi živobarvnimi podobami na platnicah, revije za neke in po senzacijah hlepečke ljudi in ilustrirani listi. Bralci so lahko zvedeli, da plujejo med zvezdami ogromne ladje, da se na njih vozijo ljudje od planeta do planeta, da uporabljajo atomske topove in smrtonosne žarke in da so ti ljudje, čisto drugačni kot mi.

Kakih deset let po teh poročilih so se res pojavile atomske bombe, rakete, elektronski možgani in podobno. To ni bilo več fantastično, bilo je resnično. Toda kljub temu, da je tehnika, prava, resnična tehnika presegla najbolj predrzne fantazije, se je fantastična mladinska literatura pogrnala preko meja treznosti in svet norih poletov in izmišljenih grozovitih doživljanj, v svet bajk in utopij.

Kaj pomeni beseda fantastična znanost, je očividno. Znan-

stveno-fantastična literatura je pač kombinacija znanosti in fantazije. Toda znanost je eno, fantazija drugo. Zgrada znanstveno-fantastične povesti se vsaj na videz naslanja na pravo znanost; naslanja se na iznajdbe in reči, ki so že v rabi, ali pa na odkritja, ki so šele v načrtu bodočega razvoja. Osnova teh povesti je znanost: ta daje junakom tudi sredstva za zmage, bistvo njihovih dejanj pa je tehnično ustvarjanje, ki vzbujata zanimanje.

Ali je pa prav, da prepletamo to, kar je stvarno, znanstveno in resnično, z izmišljenim in fantastičnim? Smo mnenja, da kot smemo trpeti bajke o preteklosti, prav tako nam nihče ne brani sprejemati bajk o bodočnosti. Fantazija ima svojo moč posebno pri mladini; samo umsko dojevanje znanosti ne zadostuje. Zato je tudi pri naravoslovnih in tehničnih vedah potrebna fantazija.

Da je resnica, ki nam jo odkriva znanost, mladini nujno potrebna, to vemo. Ni pa vse dobro, kar prihaja v njeno fantazijo. Če to dobro premislimo, si bomo lahko odgovorili na vprašanje, kako povesti in druga literatura z znanstveno-fantastično vsebino vpliva na um in srce mladih ljudi in kako lahko vzgójji mladine koristi ali škodi.

Nazorno bomo spoznali dobre in negativne strani take literature, če bomo s tega vidika med seboj primerjali Jules Vernove povesti, Wellsovo Vojno svetov in spekulantsko proizvodnjo podobnih del, namenjenih mladini in odraslim.

Jules Verne je pisal povesti za mladino. Njegovi junaki so se pri svojih smelih dejanjih posluževali sredstev, ki so bila v tisti dobi nekaj posebnega. Vendar je bila tista tehnika že takrat nekaj realnega ali pa se je vsaj domnevala, da jo čaka bodočnost. Znanstveni element v teh povestih sloni na pravi znanosti, in sicer na tedanjih najnovejših znanstvenih iznajdbah in odkritjih, na podlagi katerih se skuša napovedovati bodoči razvoj. Pri tem ima sicer fantazija prosto pot, toda vedno le v mejah zmernosti. Ta pot je brezdvomno najbolj zdrava. Taka literatura, katere učitelj nam je lahko še danes Jules Verne, se prilaga vsem učnim predmetom, bodisi umske ali etične narave.

Wells je pisal za odrasle. Izmišljal si je apokaliptičen napad pošastnih bitij z Marsa, ki nas pa daleč prekašajo v tehničnem napredku. Toda Wells ostane še vedno pravi človek; njegove osebe se tudi v porazih pokažejo kot ljudje, čeprav imajo svoje strasti in pomanjkljivosti. Pisa-

telj čuti svoje dolžnosti bodisi v opisovanju izrednih nadčloveških elementov bodisi v prikazovanju psiholoških globin svojih junakov.

Vse kaj drugega je večina današnjih povesti in druge literature te vrste. Lahko smo zadovoljni, da se taka dela niso nikoli širila med našo mladino in našim ljudstvom. Ves poudarek teh knjig je na psevdoznanstvenih elementih, na tehnikah, ki je bolj podobna čudežem kot pravi tehniki; še najbolj pa opajajo čudežne prerokbe, ki jim neuki in za fantastičnost vneti bralci bolj verujejo kot resnim in pametnim napovedim realne bodočnosti. V fantastičnem delu pripovedovanja se pisec človekovih duhovnih vrednot niti dotakne ne. Junka vodi do zmage le tehnična iznajdljivost s svojo zunanjo senzacionalno fizikalno močjo ali posebnostjo, ne pa etična smer. Ti junaki so nerazumljivi, nezgorljivi, nesmrtni, spreminjajo se v stroje in avtomate. To so piloti raket v ogromnih prostorih, iznajditelji atomskih strojev, nosilci telepatičnih sil; vedno so pa brez duha in moralnih zakonov.

Ne misliti na človeka z močno etično usmerjenostjo, bi bila ena največjih pomanjkljivosti take mladinske znanstveno-fantastične literature. Nasprotno so

Jules Vernove zgodbe epopeje razumnih, poštenih in smelih ljudi, ki uporabljajo izredne tehnične iznajdbe za izpolnjevanje velikih nalog in podvigov, pri čemer delujejo kot gospodarji in tolažci, nikakor pa ne kot sužnji.

Taka spekulantska znanstveno-fantastična literatura je torej pomanjkljiva po svoji znanstveni in po svoji fantastični strani.

Fantazija izhaja iz premis, ki so samo dozvedno znanstvene, drugače pa so nesmiselne in pustolovske. Na teh izmišljenih domnevah se tkejo dogodki, ki nasprotujejo logičnim in drugim umskim pravilom. V takih povestih ali razlagah zadobiva neugnanost, prosto pot zmedenosti, hladna, blazna domišljija, ki hoče za vsako ceno bralca omamiti in opijaniti. Obravnavajo se senzacionalne teorije z dozvedno logiko in nesmiselno vsebino; človeštvu se postavljajo vedno bolj oddaljeni cilji; vodijo ga na planete našega sončnega sistema, na druge zvezde, na izmišljene rimske ceste. Tako se tisto, kar bi moralo biti znanstveno, in tisto, kar bi moralo biti poetično fantastično, sprevrže v izmišljene spake neurejene in neizoblikovane fantazije.

V Ameriki in zahodni Evropi te literature ni malo. Nastaja pod sunkom nesmiselne in grozljive fantazije ter iz prizadevanj po zaslužku. Nekateri so mnenja, da navdaja prikazovanje take bodočnosti, ko bodo strašne katastrofe in medplanetne vojske opustošile svet, ljudi s trahom in

jim še bolj teži življenje v dobi preprečenih vsakdanjih skrbi ter socialnih, moralnih in drugih problemov. Za take ljudi je takšno branje le beg iz dolgočasia.

Pač pa je, vsaj v pedagoškem pomenu, zares prava nespodobnost varati mladino z zlagano in grdo nečloveško bodočnostjo. S takim branjem mladina ne le, da se ne bo ničesar naučila, ampak to tudi njihovi vzgoji ne bo v korist. Ali ni škoda časa in stroškov?

V izdajanju naših mladinskih knjig, domačih in prevedenih, je toliko zdrave kritičnosti, da se ni bati, da bi zašli v zmedo in neresnost. Vendar je prav, da imamo tudi o znanstveno-fantastični literaturi pravo sodbo. Po kakšnih kriterijih naj torej ločujemo dobro od slabega?

Kar je v povesti znanstvene, naj bo zares resnično. Vsa povest mora vzbuditi v mladi duši zanimanje za znanost. Fantastični del nas sicer lahko popelje v daljnje pretekline in bodoče čase, ne sme pa nas zapekljati v svet nesmiselnih utopij, bajk in strahot. Vse naj se godi v mejah človeškega in mogočega. Bodočnost, ki si jo bo mladi svet predstavljal, naj bo prežeta z dobroto, pravičnostjo in z vsjo tisto vzvišeno silo, ki ji pravimo človečanstvo.

Proučevanje psihološkega vpliva znanstveno-fantastične literature na mladino je problem zase. Vsekakor bi bilo tako sistematično proučevanje na konkretnih dejstvih nujno in koristno.

Jože Dolgan

Audiovizualni pripomočki pri pouku tujega jezika

Zavod za napredek šolstva SRS je v dne 18. do 20. septembra priredil tečaj, na katerem naj bi se učitelji tujih jezikov seznanili oziroma razširili svoje znanje in izkušnje v vključevanju raznih vizualnih, auditivnih in audiovizualnih pripomočkov v pouk. Prof. Braz je v svojem predavanju izčrpan opisal razne pripomočke ter analiziral njih vrednost in uporabnost v posameznih fazah učnega procesa. Svoja izvajanja je podprl s številnimi in pestrimi demonstracijami. Pred. učitelj Vodopivec se je v svojem predavanju dotaknil sodobnih smeri v lingvistiki in metodični poučevanja tujih jezikov ter je v tem okviru govoril o smotnem vključevanju učnih pripomočkov v pouk. Oba predavatelja sta poudarila, da slikovni material, magnetofonski in gramofonski posnetki, diafilmi, risbe in ostali pripomočki ne služijo samo pozitivni pouku, ker vnašajo vanj pestrost, nazornost in barvo, ampak so v sodobnem pouku tujih jezikov neobhodni pogoj za uspešno delo. Če je v sodobni jezikovni uri raba materinskega potisnjena v ozadje, potem je slika tista, ki tolmači pomen, sugerira učencu odgovor ter pomaga razvijati pogovorno temo. Magnetofonski zapis po drugi strani daje učencem nespremenljiv, zanesljiv in neustrahovljiv vzorec izgovora, stvarnega ritma in melodije. Učenci z zanimanjem pristujejo Nemcu, Angležu ali Rusu, ki jim govori iz magnetofona ter se potrudijo, da njegovo govorico čim bolj verno posamejmo. Na ta način si zelo izboljšajo izgovor tujega jezika, si prisvajajo njegovo melodijo ter vedno sposobnost razumevanja govornega jezika. Kljub temu, da danes na naših šolah še ne moremo izkoristiti vseh tehničnih pridobitev, ki jih po svetu v pouku tujih jezikov

že uspešno uporabljajo, imamo vendarle možnost, da s svojimi skromnimi sredstvi pouk zelo izboljšamo. Oba predavatelja sta ponovno poudarila, da najmodernejši jezikovni laboratorij ne daje uspehov, če v njem ne dela osebnost učitelja, njegovo znanje, iznajdljivost in vnetja.

Kot tretje je bilo na programu tehnično seznanjanje z nekaterimi modernimi učili. Prof. Bračko je na področju znanstven način prikazal tehnični ustroj in delovanje posameznih aparatov, nakar je bila praktična demonstracija upravljanja z njimi. Zaradi pomanjkanja časa pa ni bilo mogoče ustrežni študij udeležencev, da bi se sami vadili v upravljanju z magnetofonom in drugim aparati.

Za individualno poglobljanje znanja o problematiki pouka tujih jezikov, metodah in učilih so udeleženci seminarja dobili seznam literature, ki je na voljo v ljubljanskih knjižnicah.

Predavanja so izpopolnili nastopi na raznih ljubljanskih šolah. Katerih namen je bil demonstrirati uporabo posameznih učnih pripomočkov pri pouku. Prof. Srobotova je v drugem razredu na II. gimnaziji uporabila gramofon pri vežbanju izgovora angleških glasov in je pokazala tudi, kako obasno uporabi gramofon, da učence nauči angleških pesmi. Pred. učitelj Zganjarjeva je v 8. razredu osnovne šole Trnovo uporabila magnetofon za učence pesmi. Ker je postopek na tej stopnji nekoliko drugačen, so poslušalci lahko videli, da magnetofon temu načinu bolj ustreza kot gramofon. Prof. Pestotnikova je v I. razredu šole za medicinske laborante pokazala, kako utiruje znanje, ki so ga učenci prinesli iz osnovne šole, in polni vrzeli, s pomočjo magnetofona pa so se učence vadile v smiselnem branju teksta in si ostrile posluš za značilnosti angleškega izgovora, ritma in intonacije. Pred. učitelj Dobnikar je na osnovni šoli Zvonka Runka pokazal, kako veder in iznajdljiv služabnik je lahko risba pri pouku tujega jezika. Prof. Vidmarjeva je v 7. razredu na šoli Toneta Cufarja obravnavala novo snov s pomočjo slike, ki je pred učenci nastala na pri nas še precej nepoznani, čeprav preprosti magnetni tabli. Delo s slikovnimi aplikacijami na flanelografu, ki se v bistvu razlikuje od dela z magnetno tablo, je pokazala prof. Grasseleliva na osnovni šoli Frana Levstika. Ob tej priložnosti so udeleženci imeli tudi možnost videti dosti bogato zbirko slikovnega gradiva, ki ga je ista profesorica pripravila za pouk angleščine

na tej šoli. Končno je prof. Pregelj v 8. razredu osnovne šole Poljane pokazal, kako uporabljamo pri pouku tujega jezika diafilmi, da ob njem razvijamo konverzacijsko in vadimo učence v samostojnem uporabljanju že pridobljenega jezikovnega znanja. Udeleženci seminarja so si tudi ogledali moderni jezikovni laboratorij v Intenzivnih tečajih za tuje jezike, kjer jim je ravnateljica prof. Viktoroviča razložila smoter in način dela v tej šoli.

Seminarja se je udeležilo 34 učiteljev angleščine in nemščine iz vse Slovenije. Ob silepu so udeleženci izpolnili anketni list o tečaju. Velik del anketirancev je ugotovil, da je seminar opozoril na različne nove možnosti v uporabi sodobnih učnih pripomočkov. Izrazili so željo, da bi mogli nabirati potrebni slikovni material in magnetofonske zapise tujcev v učbenikih ter pesmi za petje in recitacijo, za kar bo Zavod za napredek šolstva SRS skušal poskrbeti.

»KLJUB VSEMU ODPOR«

Mariborska »Obzorja« napovedujejo izdajo izredno bogatega dokumentarnega dela Milice Ostrovske »Kljub vsemu odpor«, ki bo izšlo v kratkem. To dokumentarno gradivo zveni kot epopeja požrtvovalnosti, trpljenja in junštva organizatorjev odpora ter njihovih sodelavcev, ki so si kljub strašnim razmeram upali visoko dvigniti rdeči prapor in skozi temo fašistične strahovlade nositi plamenico svobode. V prvem poglavju nas avtorica popelje v mračne dni mučne napetosti pred 27. marcem. Naslednja poglavja govorijo o podtalnem gibanju, o zbrališču skojevcev (pod vodstvom Bojana Ilieha), ki so bila kakor svetle oaze v sivi puščavi zaskrbljenosti in malodušja. Ta zanimiva knjiga nas opozori na vse tiste pomembne postojanke, v katerih so se kovali drzni načrti.

Knjiga »Kljub vsemu odpor« si bo prav gotovo utrla pot med širok krog bralcev, saj bodo le-ti podživiljali mračna leta okupacije, v katerih so bili drzni podvigi ilegalcev kakor svitanje nove zarje. To knjigo pa naj prebra s spoštovanjem tudi šolska mladina, da bo spoznala, kako so tedanji mladinci junško prestajali hude preizkušnje, kako so se kalili v boju. Premnogi so z življenjem plačali svobodo, ki jo sedaj uživa mladi rod.

Dragica Preskarjeva

Prosvetne delavce v brežiški občini je hudo prizadela vest, da se je za vedno poslovila od nas požrtvovalna in vzorna pedagoška delavka, Preskar Dragica. Ko se je pred kratkim poslovila od svojih učencev in učiteljskega zbora vsled upokojitve, si ni nihče mislil, da bo tako malo časa uživala zasluženi pokoj.

Pokojna Dragica je morala s svojimi starši že leta 1915 bežati iz Gorice, ker kot zavedni narodnjaki niso več imeli mesta na Gorškem. S starši je prišla v Brežice. V Mariboru je absolvirala učiteljske. Ze takrat je sodelovala pri dijaškem orkestru. Kot učiteljica je službovala v Prekmurju, v velikem Podlogu, kjer je vodila upraviteljske posle, nato pa je poučevala v Mirni peči. Ko si je ustvarila družino, je bila premeščena kot učiteljica v Ptuj, kjer je delala do okupacije.

Dne 30. aprila 1941 so jo nemški okupatorji zaprli skupaj z ostalimi učitelji v gradu Borl. Po 6 tednih zapora je bila skupaj z možem in sinčkom preseljena v Srbijo. Ko je bila Srbija osvobodjena, sta šla z možem z večjo kolonijo srbskih partizanskih otrok v Bolgarijo kot vzgojiteljica in kulturnika.

Po osvoboditvi domovine se je Dragica vrnila z družino v Slovenijo in sta z možem nastopila učiteljsko mesto v Artičah. Sodelovala je pri orkestru in pomagala svojemu možu pri režiji dramskih del in pri pionir-

skem odru. Ves čas službovanja v Artičah je bila tesno povezana s tamšnjimi ženami in je bila tudi prva predsednica takratne krajevne organizacije APZ in poznejše sekcije žena-zadružnic. Vsled njenega pravilnega odnosa do okolice, v kateri je živela in delala, je bila zelo priljubljena in spoštovana.

Dragica, prerano si se poslovila od nas. In ko zdaj leži na brežiškem pokopališču, počivaj mirno v zavesti, da si svoje pedagoško poslanstvo v celoti izpolnila in zadostila hku pravega prosvetnega delavca.

D. R.

PRIPOROČAMO

NOVI ATLAS ZA OSNOVNO ŠOLO

Izdala Učila Zagreb. Sestavili dr. Zvonimir Dugački, Zvonimir Priselac, Luka Trivanovič in Alfonso Cvitanovič. Sodelavec slovenske izdaje prof. Tone Oblak.

ATLAS VSEBUJE:

ZEMLJEVIDE: okolica Bleda, Slovenija (fizična in gospodarska), Jugoslavija (fizična in gospodarska), Evropa, posebej še Zapadna Evropa, Srednja in Jugovzhodna Evropa, Sovjetska zveza, dalje Azija, Jugovzhodna Azija, Afrika, Avstralija, Združene države Amerike, Severna Amerika, Južna Amerika, gospodarska karta sveta, življenje v raznih podnebnih pasovih, potovanje zemlje in lune okoli sonca.

SLIKE: 16 samostojnih barvnih podob, 25 črnbelih fotografij, podobne jugoslovanskih grbov, načrt večjih jugoslovanskih mest z okolico: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Skopje, Sarajevo, Titograd, Maribor, Celje. Cena atlasa je 500 dinarjev.

Dobite ga v vseh knjigarnah ali pa ga naročite pri:

DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE

Ljubljana, Mestni trg 26

TURISTIČNO PODJETJE

KOMPAS

LJUBLJANA

PRIREJA ZA DAN REPUBLIKE NASLEDNJE IZLETE:

● RIM - SAN MARINO

šestdnevni avtobusni izlet z istočasnim ogledom Firenc; prijave do 31. oktobra

● CORTINA

tridnevni avtobusni izlet z odhodom iz Ljubljane 29. novembra; prijave do 31. oktobra

● BENETKE

dvodnevni avtobusni izlet z istočasnim ogledom Trsta

● KOMPASOV RALLY

tridnevni izlet z osebnim avtomobilom po opustošeni dolini ob reki Piavi skozi Fae in Longarone v Cortino in Heiligenblut; povratek skozi Beljak in Celovec; prijave do 31. oktobra

Prijave za vse izlete sprejemajo vse poslovalnice KOMPASA, kjer so na razpolago tudi programi posameznih izletov in ostale informacije!

Turistično podjetje KOMPAS nudi za šolske izlete z lastnimi modernimi turističnimi avtobusi POSEBEN POPUST. Naročila sprejemajo vse poslovalnice KOMPASA, kjer zahtevajte tudi vse potrebne informacije!

OSNOVNA ŠOLA PIRAN

razpisuje prosto učno mesto za

UČITELJA TELESNE VZGOJE

Pogoji: učitelj, predmetni učitelj ali profesor telesne vzgoje. Osební dohodki po pravilniku. Stanovanje po dogovoru. Nastop službe takoj.

Upravni odbor

DIJAŠKEGA DOMA V CRNOMLJU

razpisuje delovno mesto

VZGOJITELJICE

Plača po pravilniku, na razpolago je garsonjera. Nastop službe možen takoj.

Fizikalno tehnični krožki v letošnji akciji »LETO TEHNIČNE KULTURE MLADIH«

(NADALJEVANJE)

88. Stroboskop (revija ZIT 52/3-89, ABC tehnike 60/6-187)	100. Indukcijski aparat (revija ZIT 52/9-260, ABC tehnike 59/4-116, Mlade ruke 5/14-5)	113. Casovni relej (ABC tehnike 61/2-34)	150. Ventilator (ABC tehnike 61/3-70)
89. Telefon (revija ZIT 58/19-389 in 59/19-388, ABC tehnike 58/1-28, TIM 6/2, Kubiček I. d/103)	101. Drсни reostat (Kubiček I. d/59)	114. Termični ampermeter (ABC tehnike 58/5-29, Kubiček I. d/75)	151. Električni mikser (ABC tehnike 59/1-13)
90. Mikrofon (revija ZIT 51/1-162 in 54/6-95, ABC tehnike 61/2, Igra in in delo EMKA 1960, Kubiček I. d/98 in 100)	102. Pretikalni reostat (Kubiček I. d/61 in 62)	115. Elektromagnetni ampermeter (Mlade ruke 9/14-9, Kubiček I. d/89)	152. Detektor z diodo (TIM 5/63-136)
91. Gramofon	103. Elektrolitski reostat (revija ZIT 52/5-153, Kubiček II. d/76)	116. Ampermeter (ABC tehnike 58/12-23)	153. Detektor s transistorskim ojačevalcem (TIM 6/63-137)
92. Električna sirena (ABC tehnike 59/1-27)	104. Poskus za dokaz odvisnosti električne upornosti od temperature snovi	117. Mikro ampermeter (revija ZIT 60/20-430)	154. Optična klop (revija ZIT 52/6-178, ABC tehnike 61/5-154)
93. Televizijska antena (Uradi sam 60/11. Igra in delo EMKA 1961)	105. Galvanoskop (revija ZIT 57/10-234, ABC tehnike 61/9-264, Kubiček II. d/92)	118. Volt-ampermeter (ABC tehnike 61/6-173)	155. Zbirka optičnih prizem
94. Elektroskop (ABC tehnike 60/7-214, Kubiček II. d/80)	106. Naprave za elektroizlo (revija ZIT 51/2-23 in 56/3-57, Mlade ruke 4/14-14, Kubiček I. d/69)	119. Voltmeter (revija ZIT 61/18-417)	156. Mavrica na stroju (TIM 4/63-116)
95. Galvanski člen (revija ZIT 59/9-196 in 56/19-371)	107. Elektrolitski ampermeter (ABC tehnike 62/2-376)	120. Multiplikator (Mlade ruke 19/14-10)	157. Komplet naprav za proučevanje svetlobne polarizacije
96. Winterjeva naprava za statično elektriko (ABC tehnike 60/2-47)	108. Galvanometer (ABC tehnike 59/10-235, Igra in delo EMKA 1959)	121. Volt-ampm ohm meter, VAQ (revija ZIT 61/2-51)	158. Naprava za proučevanje svetlobne difrakcije
97. Naprave za demonstriranje elektrostatične (ABC tehnike 60/4-102, nihalo, Franklinova plošča, elektroskop, elektrometer, elektroskopska posnemalka)	109. Elektrolitski usmernik (revija TIM 62/1)	122. Razdelilna plošča (ABC tehnike 60/6-137)	159. Optični daljinomer (TIM 6/63-121)
98. Priprave za laboratorijske vaje za zaporedno in vzporedno vezavo	110. Akumulator (Kubiček I. d/71, TIM 5/63-133)	123. Neffov batič (Kubiček I. d/93)	160. Naprava za demonstriranje optične aberacije
99. Kulonova torzijska tehnika	111. Oblična luč (ABC tehnike 62/5-450, Kubiček I. d/73, TIM 3/62-72)	124. Električno grio (Kubiček I. d/57)	161. Polarizator (ABC tehnike 60/10-303)

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

LJUBLJANA, Titova 3

V naših rednih zbirkah smo izdali:

■ ZBIRKA ČEBELICA

ZIMA VRŠČAJ: **TAŠČICA**
v septembru

BORIS PAHOR: **MALI SAMOUK**
v oktobru

■ KNJIZNICA SINJI GALEB

FRANCE BEVK: **TATIČ**
v septembru

JOSIP JURČIČ: **HČI MESTNEGA SODNIKA**
v oktobru

■ KNJIZNICA KONDOR

IVAN CANKAR: **ČRTICE**
v septembru

JANKO KERSNIK: **KMETSKE SLIKE**
v oktobru

■ KNJIZNICA ZA SOLARJE

FRANCE BEVK: **OTROCI SAMETE**

V knjigi so zbrana naslednja dela:
Luček in njegov škorec, Grivarjevi otroci, Pastirci, Pesterna, Tonček, Peter Klepec

■ POSEBNO OPOZORILO

V elitni zbirki LEVSTIKOV HRAM bomo izdali kot izredno izdajo knjigo

PREŽIHOVEGA VORANCA: SAMORASTNIKI

- V bogato opremljeni knjigi bodo priloge fotografij iz filma
- Primerna bo kot darilo za vsako priliko
- Posebno ob novem letu boste z njo razveselili prav vsakega
- Nizka cena 1500 dinarjev zagotavlja ugoden nakup
- Zagotovite si jo pravočasno v knjigarnah ali direktno pri prodajnem oddelku založbe, Ljubljana, Titova 3

»PROSVETNI DELAVEC«

Izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SR Slovenije - Izhaja štiriinajstrednevno med šolskim letom - Vredja uredniški odbor - Odgovorni urednik: Drago Ham - Naslov uredništva: Ljubljana, Kopljarjeva 2 - Telefon uredništva 33-722, int. 363 - Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 - Telefon uprave 22-284 - Poštni predal 355-VII - Letna naročnina 400 din, za šole in druge ustanove 700 din - Stev. tek. računa 600-14/608-16 - Tiska CZP »Ljudska pravica«

Za sodoben pouk

nudimo letos lepo izbiro vseh optičnih pripomočkov, in sicer:

- DIAPROJEKTORJE — že od 6500 dinarjev naprej
- EPISKOPE
- EPIDIASKOPE
- PROJEKCIJSKA PLATNA

svetlobna kazala, rezervne žarnice, krasne barvne diapozitive Slovenije itd.

● ZA ŠOLSKI FOTO

nudimo komplete za temnice v cenejši in zahtevnejši izbiri. Zahtevajte ponudbe!

FOTOMATERIAL

Ljubljana, Trubarjeva cesta 20

PRODAJALNI: Cankarjeva c. 7 in Puharjeva c. 3, Ljubljana